

CIMELIA

Qu	5382
----	------

Qu	5383
----	------

Qu	5384 kat.komp.
----	-------------------

W.a.15 $\frac{1}{2}$

5382-5384

CIMELIA

Hist. 2955.

W. c. 21. a. b. c.

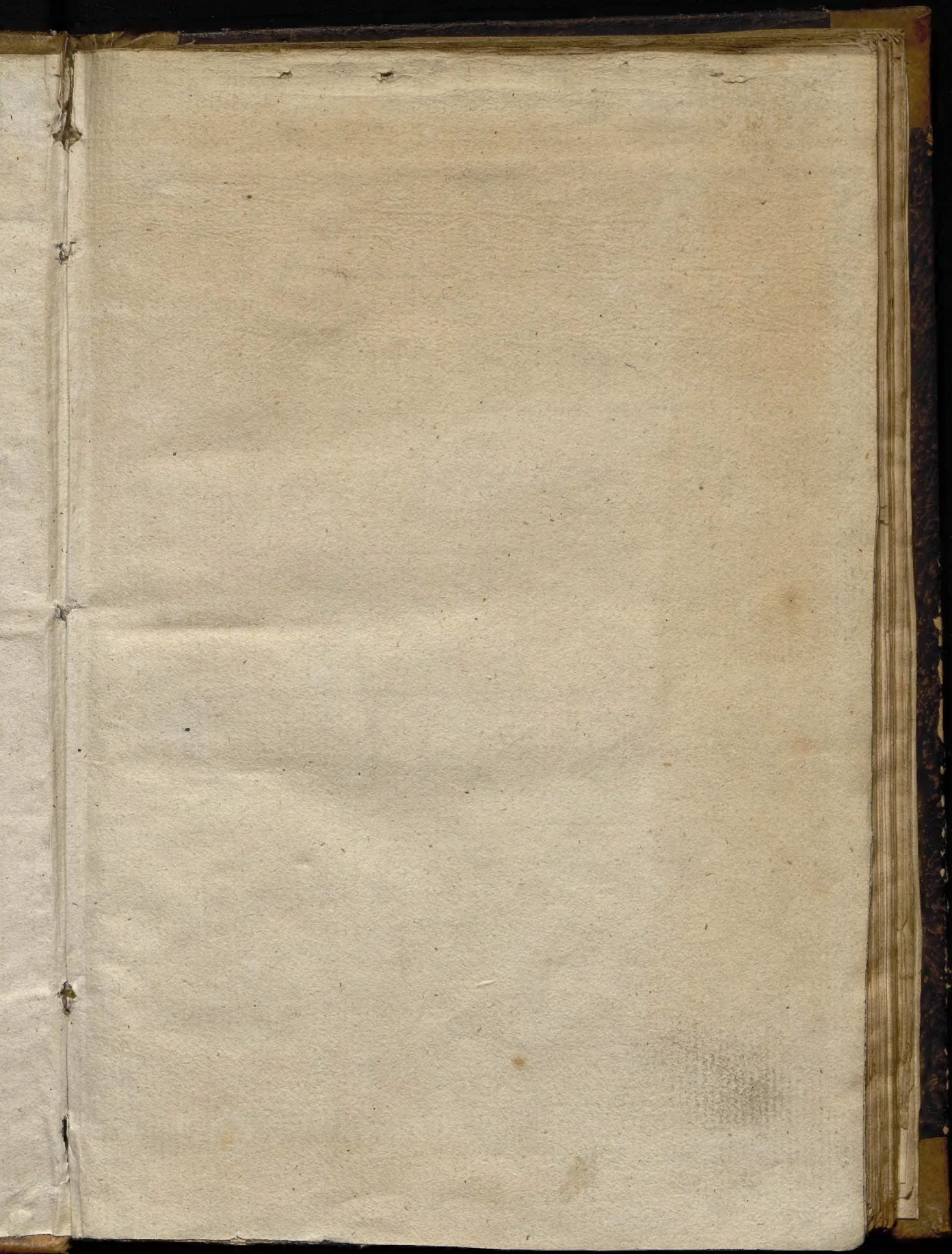
W.a. 15 $\frac{1}{2}$

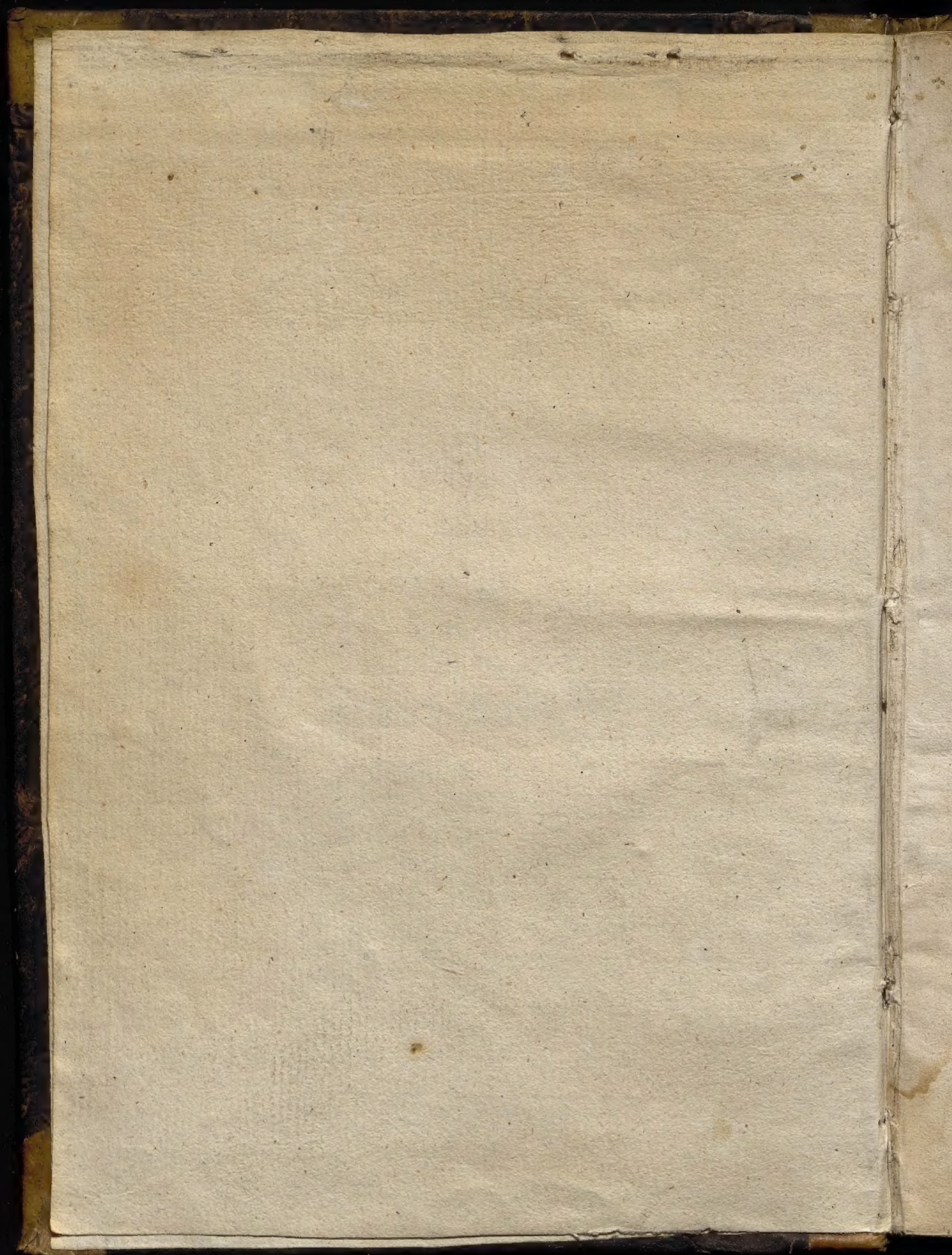
Hist. 2955.

W. c. 21. a. b. c.

D E
LEGATIONE
POLONICA
ORATIO

FRAN. BALDVINI I. C.

Ad cl. v. Io. Sarium Zamoscium
Legatum Polonum.

LVTETIÆ,

Ex officina Petri l'Huillier, via Iacobae,
sub signo Oliuæ.

1573.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

41. // 83.

BIBLIOTH. UNIV.

FACULTONICA

Cim. Qu. 5382 -

5384

FRAN. BALDVINI I. C.

ORATIO DE LEGATIONE

POLONICA

*Ad clariss. virum, D. Ioannem Sarium Zamoscium,
Legatum Polonum.*

GO verò doctissime Sari Zamosci,
propter quandam studiorum si-
militudinem atque coniunctio-
nem, te inter tuos nobilissimæ i-
stius Legationis Polonicę princi-
pes collegas audebo imprimis cõ-
uenire atque honoris causa nominare, quem agno-
sco talis tãtæque Legationis decus atque ornamen-
tum magnum esse. Nam vel ipsi tui de Senatu Rom.
libri eruditiss. fecere, vt ante annos decem, cùm tu
in Academia Patauina floreris, eiúsque etiam regen-
dæ curam tanto cum splendore susciperes, vt & cõ-
riss. nomen tuum, & doctrinam liberalem atque
perpolitam, & verò veteris illius non modò Sena-
tus, sed & Reip. Ro. cuius leges & Iurisprudentiam
etiamnum in Andica Academia colimus, admira-
bilem memoriam admirari ceperimus, ex eoq; tem-
pore laudare nunquam desierimus. Sed cùm te nunc

A ij

saluto, tuos simul in hac Legatione collegas **xii** viros ampliss. siue à Senatu siue à Nobilitate vel Poloniae vel Lithuaniae missos, verecundè saluto, quibus ego singulis, prout eorum dignitas postulat & meretur, honoris causa appellandis, non vnam orationem deberi lubenter agnosco.

Neque verò me deterrebit, quod in iis libris eleganter docuisti, veteris moris legisque Rom fuisse, ut ad Legatos venientes primū egredierentur Magistratus minores, veluti Quaestores introductos verò esse in Senatū more Maiorū ab eo Magistratu, in quo summa esset vis imperij atque auctoritas. Ego enim nullas Magistratus vllius partes mihi sumo: sed interea dum vobis & excipiendis & introducendis & cohonestādis operā dant principes in hoc regno viri, quibus id mādātum est, priuata modò quadam gratulatione, tanquam fausta acclamatione applaudo venientibus: & ut in illis tuis, quos dixi, Commentarijs docuisti, quæ Legatis hospitij gratia dabātur, Lautia dicta esse: de literis modò cogito, quibus tu nulla Lautia prætuleris aut munera eorū qui lautiori vos Regiōq; apparatu excipient. Quid enim aliud facere possum officij causa, qui Academia illa nostra excitus atque excitatus ab ampliss. atque sapientissimo Regis iam vestri, Principisque nostri opt. max. Cancellario Ph. Huraldo Cheuernio & inter Magistros Memoriae Libellorumque eius Regis relatus, non debeo in hac publica gratulatione mutus esse: tametsi in hoc veluti procinctu imparatus

sim ab omnibus ad dicendum præfidiis?

Sed neque oblitus sum Zamosci, quod in illis tuis de Senatu libris scitè tradidisti, Legatos olim per interpretem, sed qui Senatorij ordinis esset, in Senatu auditos esse. Responsumq; accepisse: ut & eo nomine laudasti, quod Gellius, ubi agit de Legatione Atheniensium; quã tres Philosophi nobiliss. Oratores eloquentiss. obiere, refert, eos in Senatu, interprete vfos esse Cæcilio Senatore. Bene habet: & has interpretis partes, si quando interprete vobis opus fuerit, datas esse, illi, quem iam honoris causa nominavi, Cancellario, quem affector. Sed si nullæ præterea sint meæ partes, patiaris saltem, ut cum arripiam, quod suggessisti exemplum literatæ illius Legationis Atheniensium, cum eo coniungam, & ex Rom. historiæ literarumque memoria, in qua excellis, breuiter repetam alia, quorum non minùs tibi grata erit recordatio, exempla quædam nobilissimarum Legationum, præsertim togatarum, ut comparatio tamen ipsa vestram hodie Legationem multò & nobiliorem & illustriorem esse ostendat.

Fecialium Legationes illas, quæ fuerunt de bello & pace, missas faciam. Non enim id vestra nunc agit. Sarmaticam etiam illam Maiorum vestrorum, quos ex alio veluti orbe Romam venisse ad Augustum salutandum, L. Florus scribit, patiar facessere, tametsi obseruauero, eius temporis fuisse, quo & Magi ex Oriente in Iudæam venerunt ad cunas Regis magni. Sed iam me continebo, Rom.

in memoria antiquiori, quæ non minùs tibi familiaris est, vt ex ea saltem repetam quatuor veluti selecta exempla, & in singulis obseruem Triumviros clariss. quos vbi coniungo, numero XII viros Legatos nobiles, quibus Antiquitatis illius literæ nullos edunt illustriores: res tamen ipsa & personarum & causæ & actionis comparatio efficere potest, vt illi vobis, potiùsqvam vos illis cedatis.

Primum exemplum, quod & ordo temporis & ipsius quoque nostræ iurisprudentiæ memoria nūc mihi suggerit, dicam esse, cū tres iurisconsulti maximi à Romanis in Græciam missi sunt ad leges petendas: quæ fuerunt veluti priora capita XII. Tabularum, quibus operam damus in schola iuris. Dico illos veluti Triumviros legum querendarum, Sp. Postumium Album, A. Manlium & Ser. Sulpitiū Camerinum. Addo, comitem iis & interpretem datum & adiunctum fuisse Hermundorum Ephesium, qui & propterea statuam deinde Romæ meruerit, pulsum quidem illum sua Epheso, sed virtutis causa: tantóque propterea magis Romæ exceptum magno cum honore. Non enim eo tempore virtus & doctrina toto orbe pulsa exulabat.

Ecce Zamosci, quales ex illius Antiquitatis memoria imprimis excito tibi que sisto Legatos: neque cū eos indicaui, quid velim, ignoras, neque tibi veteris historiæ perito necesse est, vt pluribus verbis dicam, illos non modò veterem Græciam totam peragrasse, vt ab Atheniensibus & Lacedæmoniis se-

Iegerent Solonis Lycurgiq; leges, sed & illam Italię partem (nam & id Halicarnassęus testatur) quę iam tum magna Gręcia dicebatur, vt à Thuriis Locrisq; recentiores leges Charondę atque Zaleuci repeterent. Egregia profectò Legatio. Sed vestra maior, nectamen dissimilis. Nihil enim inter Regem & Legem interesse debet. Non existimo, cū Athenas illi venerunt, tam corruptos & à legibus alienos Atheniensium mores fuisse, quā paulo post esse ceperunt, cū dictum est, Eos scire quidem quę recta sunt, sed facere nolle: & Plato adiecit, valde bonum esse debere, qui Athenis bonus sit: verum etsi non minùs negare quā fateri pudeat, quā corrupti & degeneres nunc sint Gallię nostrę mores, in quā venistis ad Regem requirendum, tamen veteres Francorum leges optimas, & ad regnum bene temperandum sapientissime compositas etiamnum extare dicam: quas si cum Rege (non enim Regem legibus solum petitis) domum referatis, si quas vestris adiungere velitis, quid est, cur maior esse debeat gloria vel Triumvirorum Legatorum, quos dixi, vel ipsorum x virorum, qui xii Tabulas edidere, quā xiiii virorum hodie Polonorum Legatorum? Ego, qui leges Rom. doceo & profiteor, non debeo fortasse Censor earum esse, quarum sum interpres in schola. Sed magis impudenter fecero, si inficer, multa in illis xii Tabulis notari posse, quę & nostrę Gallię & Polonię vestrę Iurisprudentia iure meritòq; repudiauit: neque mihi fuerit

facilius quicquam , quàm id pluribus vërbis ostendere , si opus esset , vt comparatio vestram sapientiam grauitatēque magis atque magis illustret. Nequetamen tam aut nobis aut vobis blandiar , vt non agnoscam & in Francicis & in Polonicis legibus multa esse quæ vicissim notari possint , & emendari debeant . Sed id videritis domum reuersi . Illud nunc dico , in vna certè Lutetia Parisiorum , quam videtis , multas Athenas esse videri , neque vobis hic deesse , quod Legati illi Romani Athenis viderunt . Fateor ijs occurrisse Senatum Areopagiticum , qui eo tempore etiamnum florebat . Fateor ipsum Periclem Cimonemque Atheniensium principes tunc vixisse : cum quibus de tota Repub. conferre Legati illi Romani potuerint. Sed an nullus hic vobis Areopagus , nullus Pericles , Cimon nullus occurrit? Facessat turba impuræ & colluuiæ lutosæ & feculentæ multitudinis , cūm qua vobis nihil est rei . Egregios certè aliquos viros , si qui vsquam sunt , credo hic vobis occurrere : & , vt ex togatis multis vnum , qui multorum loco sit , nominem , qui & vobis iam familiariter notus sit , honoris causa iterum nomino , illum nostrum , Regis quoque vestri , Cancellarium , quem iam ante nominaui . Quid dicam , vt cōparationem reliquam pertexam , missos in Græciam esse illos legum quærendarum Legatos , quo tempore (nam & id diligenter ex Chronologia obseruaui) Græcia post extinctum bellum Persicum , dissidio in

testino conflagrabat, & bello plusquam ciuili inter Athenienses & Lacedæmonios ardebat. Sed ne id quidem Legatos deterruit. Et bene habet, (quod & nunc non temere laudauero) illos fecisse, vt à quibus leges repetebant, ijs pacem domesticam diurnamque, cum discederent, relinquerent. Nam & quale tunc fœdus inter Athenienses atque Lacedæmonios iſtum ſit, recordor, & cum Legatis illis Romam reuerſis, latæ ſunt XII Tabulę, altam & beatam toto terrarum orbe, & nominatim quidem etiam in Gallia, Hispania, Italia fuiſſe, Diodorus ſcribit. Quod cum dico Zamofci, non diſſimulo, quid nunc vel à veſtra Legatione ſperet Gallia, vel poſt diſceſſum quoque veſtrum expectet à vobis: vt concludam, quamuis biennium in ſua ſiue Legatione ſiue peregrinatione Triumuios illos Legatos conſumpſiſſe, in Hiſtoria obſeruauero, tamen vos, etſi ne quartam quidem eius temporis partem impendatis, & multo plus terrarum interea emetiimini, & maioribus difficultatibus iter veſtrum obſeſſum eſſe videatur, maius quippiam effeciſſe, quod & Gallię & Polonię & Europę vniuerſę proſit. Quo nomine, qui annuli, quæ ſtatue, quæ poteſtates & dignitates vobis non debebuntur? Tu Zamofci (nondum enim diſcedo à libris tuis, quorum ſuauiſſima lectio me retinet) in ijs docuiſti ex Plinio, ijs tantum, qui Legati ad exteras gentes ituri eſſent, annulos publice datos fuiſſe, quoniam ita exterorum honoratiſſimi intelligebantur. Sed

vobis domum reuertentibus, quæ poterit Gallia honoris insignia, etiam conferet. Tu ex Cicerone tradidisti, eorum, qui ferro in Legatione essent interfecti, mortem, statua ex S. C. posita, honoratam fuisse. Vobis verò hac Legatione potiusquàm vita præclare functis, maiorem statuam multo magis ponendam esse, omnes boni censent: vt & positam fuisse dixi Hermundoro Ephesio, Legatorum Rom de quibus agimus, Comiti & interpreti. Denique ex Liuiio obseruasti, Legatos illos, postea x viros, legum xii Tabularum latores, creatos esse, vt pro Legatione tam longinqua (sicuti Liuius ait) præmio esset honos. At nos vobis pro præmio vestræ Legationis dicemus deberi Regis ipsius, quem hinc aufertis, informandi, docendi, instituendi curam: vt in consilio nunquam ab eius latere discedatis.

Venio ad secundum exemplum illustrium Legatorum: dico illam, quam tu laudasti, vt dixi, & quam Plinius vocat nobilem Legationem trium Sapientiæ procerum: dico tres illos Philosophos, quos Athenienses prope trecentis post superiorem Legationem annis Romam miserunt, deprecandæ quidem mulctæ cuiusdam causa, sed cū accessione grauioris Disputationis de Iusticia & iure. Scio humilem alijs, & prope scholasticam Legationem posse videri. Sed tu Zamosci, & tui ordinis homines literati, & quicunque Philosophiæ honore delectantur, illius memoriam colunt: & ipse (vt scis) ipse Cicero tanti hanc historiam fe-

cit; vt de ea suum Atticum studiose consulue-
rit. *Quibus (inquit) Consulibus Carneades & ea
Legatio Romam venerit, scriptum est in tuo Annali.
Hoc nunc quero, Quæ causa fuerit? De Oropo, opi-
nor. Et, si ita est, quæ controuersia: praterea qui eo
tempore Athenis πολῖται προΐηται præsuerunt illustres. Idem in
suis Tusculanis, Adol. scentibus (inquit) Latio &
Scipione Stoicum Diogenem & Academicum Carnea-
dem video ad Senatum ab Atheniensibus missos esse Le-
gatos. Qui cum Reip. nullam unquam partem attigis-
sent, essetque eorum alter Cyrenæus, aliter Babylonius,
nunquam profectò Scholis essent excitati, neque ad illud
munus electi, nisi in quibusdam principibus, temporibus
illis, fuissent studia doctrinæ.*

Tuum esset Zamosci, quod Cicero tuus hic
quærit, & prope ignorasse videtur, exponere, qui
& tertium Legatum philosophū nominasti Crito-
laum Peripateticum. Causam Legationis illius to-
tam tenes, & meministi, Athenienses, qui Romanis
tunc parebant, paulò ante subacti ab Aemilio Pau-
lo, talibus deprecatoribus propter literas & doctri-
nam gratiosis vsos esse, vt remitteretur mulcta
quingentorum talentorum, irrogata propter Oro-
pum ciuitatem in Attica direptâ: & scis tales Lega-
tos in Senatu auditos Cæcilio interprete, impetrasse,
quod volebant: quod non modò Gellius, sed &
Pausanias scribit. Sed quid est ea tota in re Za-
mosci, quòd ad gloriam & amplitudinem vestræ
Legationis accedat? Non supprimo quod extra

Senatum maiori de re, quàm de Oropo, disputarunt. Vellem verò, quid tunc Diogenes Stoicus, ex sua porticu, quid Critolaus Peripateticus ex suo Lyceò, Romæ protulerit, dicere possem. Sed non nisi de Carneade Academico narrant veteres scriptores: ociose illum differuisse vel potius declamasse ad inanem ingenij ostentationem, modò pro iusticia, modò contra iusticiam, idque non Athenis, sed coram Catone Censorio. Si dixero futilia & obtusa & inania fuisse argumenta, quæ rector sit contra iusticiam, vere fortasse dixero: sed ne maiestatem Legationis minuere videar, vereor. Probabilius quidem certe, si quid in foro Rom. reprehendere volebat, accusare potuisset, vel legem Voconiam, quam eo tempore Cato laudabat, suadebat: sed qua nihil iniustius esse dixit noster Augustinus: vel Catonianam Regulam de legatis, quæ, cum scribuntur, non consistunt: vel denique Catonianam iurisprudentiam nouam de indiuiduis obligationibus. Sed fortasse tam acutus non erat Carneades, & altera fuisset hæc *ὑπερβολή*, & an laudanda vel in Legatis sit nimia curiositas in aliena Repub. dubitatur. Tu quidem certe Zamosci, si tibi tantum ocij daret Regalis hæc vestra Legatio, & redire velles ad antiqua studia philosophiæ, & iusticiæ patrocinari, facile refelleres, quod pro iniusticia dixisse Carneadem recitat Lactantius: & hanc contra illum causam non minùs grauitè ageres, quàm Lelius

olim vel Scipio in Ciceronis libris de Repub. Quid dicam: quod ex Plutarcho & Plinio didicimus, venisse in Senatum Catonem, & cēfuisse, Philosophos illos Legatos facessere debere, quos periculose ingenio suo abuti iudicabat. Non dicam Censoria hac seueritate prope violatos posse videri. Iam enim sua Legatione perfuncti exuerant personam Legatorum, vt fumerent Sophistarum. Sed illud dico, si ijs dimissis, ea tamen disputationum earum, quibus Carneades indulsit, memoria Romæ mansit, vt etiam argumentum deinde fuerit nobilissimorum librorum de Repub. multò magis sperare me, vos, cum hinc discedetis, eam relicturos esse in Gallia memoriam vestræ & doctrinæ & virtutis & sapientiæ, vt & magnum vestri desiderium relicturi sitis: & tā cordatam fuisse Legationem vestram omnes boni agnoscant, quàm ille Cato non illepide de quadam alia sui temporis Legatione dixit, Eam nec cor nec caput nec pedes habere.

Tertium exemplū Legatorum, quod & ex Antiquitate repetere & ad vos referre volebā, est illa, quā per Gentes clarā fuisse dixit Liuius, Legatio Popilij: dico tres Legatos à Romanis eodē prope tempore, quo Græci illi Romam venerunt, missos cū imperio in Ægyptum, C. Popilium Lenatem, C. Decimiū, & C. Hostilium. Non valde prædico quod obiter Rhodi fecerunt. Tibi enim, cui clementia & lenitas magis placet, minùs fortasse probabitur. Sed

laudare satis non possum, Imperij maiestatem, quo Popilius illius Legationis princeps furem Antiochum coërcuit, & circulo in arena designato inclusum sic perculit, vt solo verbo coegerit statim Ægypto discedere hunc Tyrannum. Quid? Tam nobilis fuit illa Legatio, vt ipse ipse Daniel multis ante annis eam prædixerit.

Non est, quod hodierno die quicquam simile queramus in Legatione hac vestra. Sed cum inter eius principes agnoscam Albertum Lascium, dicam mihi in mentem venire, quod de eius virtute Imperatoria accepimus. Nam vt Popilius ille Legatus Antiochum illum tyrannum imperioso iussu coërcuit, sic te illustris. Lasci, admirabili victoria, Alexandrum Moldauiae tyrannum totumque eius exercitum parua manu fudisse, fugasse, ante annos, ni fallor, xii iudiuimus. Scito etiam nos legisse, quam, cum signum pugne dares & veluti classicum caneres, ad milites tuos habuisti præclaram concionem, professus te iusticie aduersus tyrannidem patrociniū suscepisse, laudansque exemplum Herculis, qui Diomedem Thracum Regem, quem carnibus & sanguine hospitum equos suos pascisse aiunt, dissectum alijs in pabulum propinasse, proptereaque inter Diuos relatus esse dicitur. Maeste noua virtute Lasci, sic itur ad astra.

Sed ne longius discedam à proposito, redeo ad te Zamo(c)i, & laudo quartum exemplum Legationis antiquæ, & (vt Cicero in Lucullo vocat) nobi-

lis: dico eam, quæ paulò plus quàm viginti post
superiorem annis suscepta est à tribus, omnium,
qui Romæ fuerunt, clarissimis viris, Scipione Afri-
cano Aemiliano, L. Mummio Achaico, & L. Cæ-
cilio Metello: qui à Senatu missi sunt ad perlustran-
dum Aegypti, Syriae, Asiae, Græciae statum. Non
temere dixi clarissimos fuisse hos Legatos, quorum
duo priores, ut scis, non modò Consulares, sed &
Triumphales erant. Alter enim de Carthagine iam
triumphauerat, alter de Corintho: cuius etiam e-
uersione fancierat ius violatae Legationis. Addo
verò magnum rursus ornamentum & decus ipsius
Comitatus, Panætium Philosophum: quem in hac
Legatione Scipionis vnum comitem fuisse ait Ci-
cero. Addunt alij & Polybium Historicum. Hic
si ego & te & tuos collegas & totum vestri Comi-
tatus splendorem comparauero, an quisquam me
blandiri dicet? Imò verò ut Scipionis illius effigies,
quàm & tuus Carolus Sigonius vir doctiss. tam di-
serte expressit, te delectat, suggeret, quod ille Sci-
pio aliquot ante annis, cum in Africam venisset
missus ad salutandum Regem Masanissam, audiuit,
dixit, vidit, & de seipso narrat. Vtinam verò & tu
de tuo in Galliam aduentu aliquando idem narrare
possis. Ego (inquit Scipio de suo Masanissa) *illum
de suo Regno, ille me de nostra Rep. percunctatus est: mul-
tisque verbis vtrò citroq; habitis ille consumptus est dies.*
Quid? Masanissa senex complexus Scipionem ado-
lescentem, quem Regio apparatu exceperat, colla-

chrimauit, & suspiciens in celū, *Grates tibi ago* (inquit) *summe Sol, quod antequam ex hac vita migro, cōspicio in meo regno & his tectis Cornelium Scipionem, cuius nomine ipso recreor.* Quos complexus, quas lachrimas, quas gratiarum actiones, antequam ex Gallia cū eo pignore, quod auferetis, discedatis, in hoc Regno conspicietis. Adde, quid proxima nocte apud Masanissam in somnio vidit & audiuit Scipio, & vidisse se atque audiuisse narrat in Cicero-
nis de Rep. libris. Utinam nunc in Gallia tibi simile aliquod somnium occurreret quiescenti & de Repub. cogitanti. Sed fuimus Franci: fuit ingens Gloria Francorum.

Redeo ad Legationem Scipionis huius in Ægyptum: In ea certē non vidit, vt in Africa, aliquem Masanissam, sed Ptolomæum Physconem, regem prodigiosum: cuius quidem deformitatem dicitur irrisisse: ego, incestum turpiorem castigasset, vellem. Fuit tamen Alexandria exceptus Scipio à populo prope adorabundo, vt numen quoddam cælo delapsus. Nam & Scipionis faciem, tanquā cuiusdam Solis, populus ille conspiciere optauit, sicuti veteres scriptores narrant. Id verò nunc tibi in mentem veniat Zamosci, cū multo numerosiorem populum in occursum tuum & tuorum collegarum effundi vides. Vis illam Scipionis Legationem noua obseruatione exaggerem? Vt cū ille ex Ægypto in Syriam transiret, non potuit nō & mediam Iudæam peragrasse, & urbem Hieroso-

lymam salutasse: sic ex synchronismo subtiliori
 obseruavi, id accidisse eo tempore, quo Simon
 Maccabæus Dux Iudeorum & Pont. Max. Remp.
 illam Iudaicam in integrum restituebat: neque
 Scipionem intercessisse dicam, sed potius conijciā
 factum eius consilio esse, vt Simon ille missa vi-
 cissim Romam nobili Legatione fædus & amici-
 tiam (nam & libri Maccabeorum eius meminere)
 contraxerit cum Romanis, & S.P.Q. Romani aucto-
 ritate erectum sit non modò huius fæderis, sed &
 vindicatę à Simone libertatis & patrię publicum
 testimonium, & quidem in æs sit incisum, vt iidem
 libri indicant. Dixi breuiter, Zamosci, quod vo-
 lebam de quatuor antiquis illustrium Legationum
 exemplis, quas alij cū vestra comparent, & ex
 comparatione rursus euincant vestram esse tamen
 nobiliorem. Sunt etiam, qui mereuocent ad ex-
 emplaminus antiqua, & magis vestra, hoc est, il-
 lustrium Legatorum ex Polonia vestra in Panno-
 niam, & ex Pannonia in Poloniam, & ex vtraque
 in Galliam missorum, qui, quod nunc agitur, prio-
 res aliquando egisse videantur, sed ita vobis præijs-
 se, vt eos longo interuallo antecedatis.

Annus, vt scis, nunc agitur ducentessimus, si re-
 ctè numero, tertius, ex quo tempore, post mortem
 Casimiri magni, Regis Poloni, venerunt Visigra-
 dum in Pannoniam ad Ludouicum non minùs no-
 strum quàm vestrum amplissimi Legati & Oratores
 missi ex Comitij Regni Polonici, Florianus Epi-

scopus Cracouiensis, & Ioannes Streleius Cancellarius Regni, vt Ludouicum illum, qui iam antè Rex erat Pannoniæ, salutarent etiam Regem Poloniæ, & ad adeundum statim Regnum iampridem illi desponsum adducerent, restitarentque etiam impellerent. Dico autem Ludouicum illum fuisse Regiæ stirpis Francorum, atque adeo Andegauensis familiæ & sanguinis, abnepotem Caroli illius primi Comitis Andium, qui frater fuit nostri Regis S. Ludouici. Itaque non dissimilem hodie esse causam vestræ Legationis agnosco. Sed illi duo Legati ex Pannonia, illum Ludouicum. vos XIII Oratores Henricum nostrum ex Gallia euocatis, nō modò magnum Ducem Andium, sed & filium fratremque Regis Franci.

Non discedam longiùs, si deinde meminisse me dicam duarum Legationum ad quærendos maritos duarum huius Ludouici filiarum, quarum alteri Pannonia, Polonia alteri deferebatur: alteraque propterea Legatio in Galliam missa sit ex Pannonia ad Ludouicum fratrem vnicum Regis Franci Caroli VI, altera ex Polonia ad Iagellonem Lithuanæ Ducem. Sed Pannonicam fefellisse doleo, neque iam illius, ne quid infausti ominis obijciatur, recordari volo. Polonicam verò, quæ accersiuit Iagellonem vestræ nostræque Hedwigis sponsum, magis laudauero, præsertim, quæ ex pagano Christianum fecerit, nedum ex duce Regem. Sed cùm Legatos modò duos, eosque minùs illustres fuisse,

lego Vulodicum Pincernam Cracouiensem & Cris-
tinum Præfectum Casimirensem : quales verò
quantique & quot Oratores nunc huc veneritis, cõ-
paro, auguror maius quippiam vel sponderi vel
dari. Neque sententiam mutauero, vel si duobus
illis adijciantur octo principes Legati ex vestro Se-
nato, post mortem Vladislai, ad Varnam cæsi, ad
eius fratrem & heredem Casimirum accersendum,
missi in extremam vsque Lithuaniam. Nam neq;
quod petebant, statim impetrarunt, neque ille vo-
cantes statim est secutus. Quid dicam de ea Lega-
tione, quàm paucis post annis vicina vestra Pan-
nonia emisit in Galliam ad deducendam Ladislai
Regis sui sponsam Margaritam, Regis nostri Ca-
roli VII filiam? Scio, quàm cum toto suo splendore
infelix & inanis propter repentinam Ladislai mor-
tem fuerit. Sed antè tristissimum eius mortis nun-
cium, quid vidit Gallia lætius, quid splendidius,
quàm principem eius pronubæ Legationis Vdalri-
cum Pontificem Passauiensem cum octingentis
Nobilibus Pannonijs Equitibus, & ex Gynecæo
Hungarico quadringentis vel matronis vel Virgi-
nibus, quæ curribus auratis inuectæ sponsam comi-
tarentur? Tantum tamen abest, vt in eius pompæ
splendore quicquam fuerit quod velimus cum ve-
stræ Legationis ornamentis comparare, vt etiam
luctus repentinus oppresserit & dissiparit luxum,
quem dixi.

Felicior & lætior fuit, proximo post illius La-

dislai mortem anno, Legatio Hungarica ad Mathiam Coruinum adolescentem salutandum Regem, & ex carcere Boemico ad Solium educendum, principe talis Legationis Ioanne Vitesio Varadiensi antistite. Idemque dixero & de ea, quam hic Mathias iam senex in Calliam mittit ad ferendum quoddam sanctius fœdus cum Rege nostro Carolo VIII vixdum pubere. Nam Hungarici Annales testantur fuisse in Comitatu illius Legationis trecentos adolescentes nobiles eadem prope & ætate & proceritate, eademque tectos veste purpurea, sed & equis, qui eodem essent colore, insidentes. Sed nihil moror inanes pompas in quibus vereor ne nimium sit vanitatis. Non prætereo tamen tertiam illius Varadiensis illustrem Legationem, Pannoniæ nomine susceptam, ut ex vestra Polonia (hæc enim non minùs frequenter alijs nationibus Reges dedit, quàm ab ijs petijt) Rex accerferetur, cum post mortem Mathiæ Vladislaus Casimiri Poloni Regis filius tanto studio ab Hungaris Rex electus, tanto desiderio expetitus, tantoque splendore adductus est ad adeundum Pannoniæ Regnum. Sed ne ille quidem Varadiensis, si viueret, & tres illas suas Legationes coniungeret, eas cum vna hac vestra comparauerit.

Quid plura huius generis persequar? Ecce properans præterij Polonicam illam Legationem multò & antiquiorem & magis nouam, quæ ex Gallia quidem, sed ex Cluniacensi monasterio, ante

annes plusquam quingentos regem bonum repetijt, educatione quidem & domicilio prope iam Francum, sed ex Regia tamen stirpe vestri Piaſti. Meliori quidem certe iure factiosos illos præteriero, qui trecentis poſt annis, ex altero Gallia monaſterio Diviodunenſi euocarunt Vladislaum illum monachum eiufdem ſtirpis, vt poſt mortem Caſimiri Magni, Polonia Regnum nullo tunc iure adiret, & Ludouicum noſtrum, de quo poſt dicam, vi excluderet, ſi poſſet.

Poſſem & ex Andegauenſium noſtrorum Francicis monumentis repetere Legationum exempla, quibus Andium Duces acceſſi ſunt ad Regna ad eunda, quæ nunquam non delata & oblata fuere fatali quadam felicitate, Andium Principibus. Sic Hieroſolymitanam Legationem laudare poſſem, quæ Fulconem Andium Principem ad illud Paſtina Regnum aliquando capeſſendum, hoc eſt, ad ducendam filiam & heredem Balduini ſecundi Regis eduxit: vel ſi malumus exempla etiamnum ſimiliora, poſſem predicare Legatos, vel qui Carolum, huius nominis primum Comitem Andegauenſem, filium fratremque Regis Francorū, & quidem fratrem noſtri S. Ludouici, in poſſeſſionē Regni Siculi & Neapolitani miſere, vel qui centum poſt annis, Ludouicū huius nominis primū Ducem Andium, & ſecundæ Familiæ Andegauenſis caput, & Regis Franci fratrem filiumq; , & quidem fratrem illius noſtri Caroli v. qui merito Sapiens dictus eſt,

Regem Neapolitanum appellauere, & in Italiam cū exercitu proficiscentem comitati atque secuti sunt. Sed in illis exemplis nihil est, quod debeā & velim comparare cū huius vestræ Legationis conditione.

Age verò Zamosci: etsi meum non sit rescire eius mysteria, neque quod vel Regius in maximis vestris Comitij Legatus dixit, vt electionem, quā impetrauit, impetraret, vel quod vestro omnium nomine atque adeo vniuersi Regni vestri, reuerendis. Antistes Adamus Conarscius Episcopus Posnaniensis, dicturus est de renunciatione illius Electionis, vel quod, Franciæ & Regis nomine, respondebitur, delibare velim, aut alijs dicturis quicquam præripere aut præcipere: tamen, credo, mihi licebit, ecquid cū de tali renunciatione audiunt homines literati & optimarum literarum studiosi, ex literis illis, gratulationis cuiusdam suæ & faustæ acclamationis causa, repetant, non suppressere. Venit quidem certè illis in mentem, quod Suetonius Tranquillus scribit, Senatum Rom. per Valerium Messalam, id mandantibus cunctis, Augusto detulisse cognomen Patris Patriæ, hac formula: *Quod bonum faustumque sit tibi domuiq; tue Caesar Auguste* (sic enim nos perpetuam felicitatem Reipub. & læta huic precari existimamus) *Senatus te consentiens cum Pop. Rom. consalutat Patriæ Parentem.* Tum verò lachrimantem Augustum respondisse: *Compassatus votorum meorum P. C. quid habeo aliud Deos immortales precari, quàm vt hunc consensum ve-*

strum ad ultimum vitæ finem mihi perferre liceat. Re-
legunt etiam ecquid Iulius Capitolinus scribat, ac-
clamatum vno consensu esse, cum Senatus duos
optimos Imperatores creasset Cælium Balbinum &
Maximum Pupienum. Recordantur quod Flavius
Vopiscus narrat, cum Vettius Cornificinus Consul
ad Senatum retrulisset de nouo Imperatore crean-
do, & placeret Tacitus, qui aderat, Consularis pri-
mæ sententiæ, quid acclamatum statim sit ab vni-
uerso Senatu: neque non postremam eius acclama-
tionis clausulam lubenter ingeminant, & si qua vñ-
quam Echo sit, ab ea quoque ingeminari volunt:
dico hanc, *Quis melius, quàm literatus, imperat?* Ob-
seruant, quod idem Vopiscus ait acclamatum quo-
que esse ab vniuerso populo, *Fel. cissime Tacite Au-
guste Dy te seruent:* & reliqua adiecisse, quæ solent
dici: neque quænam illa sint, ignorant. Et ne
longius abeam, memoria repetunt, cum Romæ
ineunte anno DCCCXI electus & salutatus esset
Imp. Augustus, noster Carolus Magnus, auditam
esse hanc vocem populi acclamantis, *Carolo Au-
gusto Magno & Pacifico vita & victoria:* vel si
quæritur exemplum cum sua formula multò recen-
tius & prope Polonicum, ex optimis Annalibus
Hungaricis obseruant quoties illud *Feliciter, Felici-
ter* acclamatum & ingeminatum sit per vniuersam
Pannoniam, eiusque omnes & vrbes & pagos & vi-
cos & agros diebus multis, cum renuntiatus esset
Mathias Corvinus electus Rex Pannoniæ: vel etiam

cū eo mortuo vester Vladislaus, Casimiri regis vestri filius, ad illud regnum Pannoniæ vocatus est.

Sed si mihi licet priuatas meas quasdam, cū de Renunciatione Electionis, quam adfertis, audio, cogitationes exponere, dicam, quod eę mihi suggerunt, neque affingam quicquam. Non possum negare, cū antè annos tres, Panegyricum Pacati, dictum Theodosio magno, & agentem quoque de admirabili eius ad imperium cooptatione, referre ad Principem nostrum, quem Ducem Magnum appellabā, & multa præmonerem de Andīū antiquis principibus, illud me palam prædicasse & literis consignasse, Quotquot olim Andium Principes fuissent, fuisse quoque deinde Reges, Reges (inquā) ab alijs Gentibus ascitos. Quod cū dicerem, volebā & illud intelligi, sperari, expectari, quod iam factū esse admiramur, hoc est, Regnum, si non Polonicū, at certe aliquod, delatū iri nouo Duci Andīū: ne non videretur saltem præfagiū quoddā inesse meæ illi præmonitioni. Non enim vel auguriū vel vaticiniū dicere volo, qui neque augur sum neque vates. Sed tā bono euentu confirmatum esse, quod in eo genere prædicere videbar, tametsi miror, tamen non possum non gaudere. Valeat cū suis fatuis Chaldæis tyrannus illi Tiberius, qui Sergio Galbæ multò antè prædixisse dicitur, Eum aliquando degustaturum esse Imperium. Valeat Iudæus Iosephus, qui ex vinculis ariolando, ne dicam assentando (tametsi non difficilis tunc esset cō-

iectura) Vespasiano Imperium veluti despondit. Ego non alias noui Regnorum sortes, quàm Danielis Prophetæ Oraculum docentis Regna dari atque transferri certa Dei prouidentia, & ex ea religiose vaticinantis de futuris Imperiis. Sed fas mihi fuisse puto, sperare, delatum aliquando iri Diadema Principi illi nostro, quod omnibus antè Principibus Andium delatum fuisse memineram. Nam etsi eo tempore nullum in Europa vacans Regnum occurreret, quod vel probabiliter vel liquido despondere possem, tamen ne id quidem meam spem infringebat. Non poteram profectò, non audebam, neque in mentem mihi veniebat, animo & spe concipere, atque adeò præcipere, quod iam accidit, neque erat, puto, quisquam, qui tale tantùmque Regnum tam dissitum à finibus Galliæ, tali studio & consensu ignotarum nobis Gentium, tantòque & tam liberali consensu suffragiorum aliquando delatum iri, vlla cogitatione definiret, tametsi fortè interea multi se cum reuoluerent de Principe nostro illud Latini Regis de suo Aenea,

—*Hunc illum poscere Fata*

Et reor, & si quid veri mens augurat, opto.

Equidem & sciebam & memineram Gallos Fracosque olim fuisse etiam veluti Sarmaticos: hoc est, non modò quandam olim fuisse Celto-scythiam, quæ Gallorum in illo Septentrione sedes & colonia fuit: (cuius meminere, Herodotus, Diodorus & in Pompeio Plutarchus): & (quod Liuius scribit) illos

Pannoniam, Thraciam, Illyricum, suis coloniis illustrasse: imò quod est apud Tacitum, Boios & Boïemos, gentes esse Gallicas: sed etiam nostrum Carolum Magnum, Francorum Regem, Nationibus illis Imperasse.

Romanum quidem & Constantinopolitanum Imperium, quamvis latè patuerit vsque ad nostri Iustiniani tempora, & Trans Danubianas suas Prouincias Coloniásque habuerit (Nam & coloniarum in Dacia Iuris Italici meminit noster Ulpianus in Pandeëtis emendatis) atque hac ratione ad fines vestros limitésque Regni vestri, proximè accesserit: nunquam tamen in eo Imperasse, nunquam ius dixisse. Nam etsi post bellum Marcomannicum Marcus Antoninus voluerit Sarmaticam facere prouinciam, vt ait Iulius Capitolinus, non fecit tamen. Vbi verò ad Francos translatum fuit Imperium: statim Slauias (vt vocabantur) prouincias, quæ Sarmaticæ fuerunt, Francis paruissè confitebar, quarum prima & maxima fuerit, quæ Polonia deinde dicta sit. Occurrebat enim rarus ille, sed bonus & satis antiquus testis (scripsit enim ante annos quadringentos) Helmodius Lubecensis Historicus, qui cū scriberet de suis Slauiis, scripsit non modò Poloniam esse magnam eorum prouinciam (neque scio antiquiorem scriptorem, qui Poloniæ verbo vtatur) sed & Slauiorum gentes, Francorum Imperio subiectas fuisse tempore Caroli Magni. Verum ne id quidem mihi persuadebat, fore, vt a-

liquando rursus viderem vel audirem, quod hodie,
audio, video. Sciebam, quod in Germania vidi, &
vos in vestro itinere vidistis, vt ad Menum, qui in
Rhenum influit, esse nobilem urbem Franco fur-
tum, hoc est, traiectum vadumque Francorum in
Calliam migrantium, sic & trans Albim, ad Ode-
ram siue Viadrum, qui Germaniam & Poloniam
alluit, alterum non minus nobile & literata quoq;
Academia illustre nunc esse Franco furtum: quod
interpretor fuisse veterum Francorum ex Germa-
nia in Poloniam migrantium quoddam monumen-
tum: vt & apud Nicetam Scriptorem Græcum le-
go celebrari Francochorion ad Sauum Pannoniæ.
Sed ne ea quidem memoria efficere poterit, vt hoc
tempore vel cogitare vel suspicari possem, rursus
vestigijs & principatu Francorum hinc illuc mi-
grantium, renouatum iri in illis Regionibus, quod
iam pridem exoleuerat. Et quis tandem putasset, vt
princeps Andicus, fieret etiam Anticus? Anticum
dico, vt noster Iustinianus sese inscribit: dico An-
tes, quos Iornandes Gothus tempore nostri Iusti-
niani scribebat cum Slauinis ab exortu Vistulæ in
Aquilone consedissee, & fortissimos omnium, qui
ad pontum Euxinū curuantur, à Danubio ad Da-
nastrum extendi.

Non sum oblitus, deficiente quoque stirpe Ca-
roli Magni, illum Hugonem, quem Capetum vo-
cant, cuius Maiores in illa Saxonia regnauerunt, quæ
Poloniæ vestræ vicina est, non modò Andicū prin-

cipem, sed & ex Andium principe, Regem Franciæ
 sensim factum esse: ex quo & beata illa stirps Regū
 nostrorum manat. Sed Ducem Andium, filiū fra-
 trémq; Regis Franci, ex illius Hugonis posteritate,
 annis plusquam sexcentis pōst, cō veluti reuersurū
 esse quodam quasi postliminio, ad adeundum illius
 oræ Regnum quoddam, & ad Sarmatici Septentrio-
 nis cū hoc Occidente Francico coniunctionem tan-
 diu tamq; longo interuallo interruptam, veluti re-
 nouandam, taliq; coniunctione maiestatem vtriusq;
 regni cumulandū, quis sperasset? Ergo vos, Zamo-
 sci, spem nostram atque expectationem etiam su-
 perastis: & iuuat exclamare quod est apud optimum
 pōetam,

— *Quod optanti, D. nūm promittere nemo
 Auderet, voluenda dies en attulit ultro.*

Dixi Andium principes omnes olim ad aliquod
 Regnum ab alijs Gentibus ascitos esse, & quid in-
 de coniicerem sperarémque de nostro, dixi: sed si
 ineatur comparatio Regni nunc delati, & aliorum
 olim delatorum: maius quiddam nunc occurret,
 quod in prioribus illis simile non sit. Prætereo Ful-
 conem illum Andegauensem Regulum, eius nomi-
 nis quartum, qui ad Regnum Hierosolimitanū: eiūſ-
 que filium Godefridum, qui ad Regnum Angliæ,
 asciti esse videntur: sed vterque non nisi veluti do-
 talis & vxorius Rex fuit, si Rex fuit. Plus habuerit
 similitudinis, Caroli primi ex Regia Francorum
 stirpe, Principis Andium, quem & filium & fratrem

Regis Franci dici potuisse dixi, ad vtriusque (ut vocabatur) Siciliae Regnum adendum electio & euocatio, quamuis Pontificio potissimum beneficio subnixa: ut & illius quoque liberos ad Regnum Hungariae & postremo Poloniae euasisse meminimus. Neque non consideramus alteram illam familiam Regiae Francorum stirpis, Principatu Andegauensi potitam, ducta origine à Ludouico filio Regis nostri Ioannis, fratre Caroli v. Sapientis, ad Regni Neapolitani possessionem partim Pontificia auctoritate, partim mulieris arrogatione multis annis enixe contendentem. Sed comparisonem non admittimus. Non est ergo nouum, Principem Andium, Regem fieri. Nouum potius esset, si non fieret. Sed nouum tamen & insolens esse videtur, quod nunc accidit: nec tamen est omnino, si Ludouicus ille Poloniae Rex, cuius antè memini, occurrat. Bene est, Zamosci: Et si dicatur fuisse quidem olim Principum Andegauensium quoddam fatum (ut ita loquar) Regale, sed simul fuisse tandem funestum & prope Tragicum: excipiam saltem conditionem Regni Polonici. Fateor, toto me & corpore & animo cohorrescere, cum recordor, qualis Caroli illius primi Comitis Andegauensis fuerit exitus, quale Regnum, Siculis etiam (ut vocantur) ut speris, hoc est, funestissima Francorum strage, & barbara Siculorum fraude cruentatum: & multò magis cum cogito, ut eius liberi, nepotes & pronepotes, in Regno Neapolitano, Tragicis parricidijs absumpti desierint: vel etiam

qualis fuerit exitus Ludouici primi Ducis Andegauen-
sis in eodem Regno, & quales in eo ærūnæ po-
steritatis ipsius. Sed me consolatur, quam exci-
pere me dixi, conditio Regni polonici, quod cū
Hungarico sic delatum fuit Ludouico alteri, illius
Caroli abnepoti, vt in eo finis non minùs lætus fu-
erit, quàm felix principium fuerat

Nihil quidem certe est Zamosci, quod hodie-
no die ex vestris Annalibus magis repetendum esse
videatur: nihil quod magis inculcari debeat, quā
quod de eius Ludouici stirpe, designatione, ele-
ctione, inauguratione, virtute, & felicitate dici
potest. Nam & Regij in Comitij vestris Legati o-
ratio, illius Ludouici Manes veluti excitauit, vt ta-
lem suffragatorem & deprecatorem haberet: & iam
cepit in ore multorum esse hoc exemplum, quod
nuper dolebā à multis non modò nostris, sed & ve-
stris hominibus ignorari. Quid enim dicā Stanislaū
Orichonium in vestro Regno doctissimum & elo-
quentissimum virum, siue obliuione siue preteri-
tione quadam videri Ludouici illius memoriam
suppressisse. Nam in sua (vt vocat) Chimera, Cū
(inquit) *stirps Miesconi monarcha in Casimiro Ma-
gno defecisset, Vladislaum Jagellonem ex Lithuania ac-
ciuimus*. Atqui post Casimirum accitus fuit Ludo-
uicus ille noster, vt scis, eiúsque filiam fuisse sci-
mus Hedugin illam, quæ Jagelloni nupta fuit.

Hic ego Zamosci, collegam in hac Legatione
vnum, Ioannem Herburtum Fulstinium virum do-

etis. atque claris. honoris causa appellabo, & historicum egregium laudabo, & in collegio vestrae Legationis, magnum ornamentum esse agnoscam: ex cuius Chronicis Polonicis (que & Gallia nunc sic colit, ut ex Latinis Francica fecerit) potissimum didici, quod non vobis, qui scitis, sed alijs, qui ignorant, de illo Ludouico indicare vellem. Ac quidem illud imprimis obseruasse me, non moleste feres, cum antea Poloni nunquam Regem creassent nisi Polonum, neque vel externum vel pergrinum ea unquam dignitate auxissent, consuetudinem illam suam tam diuturnam primum eos immutasse (ac feliciter quidem, atque ex re sua Reipub.) ut Francum Andegauensem, hoc est, illum Ludouicum, singulari quodam & salutari priuilegio veluti arrogarent atque adoptarent. Fuerant antea tam addicti suae nationi, dum sibi cauent & metuunt à peregrinis, ut cum Tragica morte sublati esset ferus & perfidiosus tyrannus, & totam eius familiam atque stirpem merito exosam haberent, tamen ita sese & electionem noui Regis in sua Gente continuerunt, ut, piastum potius quendam hominem ignobilem, sed virum bonum, prope ab aratro repetere maluerint, quem regendae Poloniae praeficerent, quam aliunde alium accersere: ut & olim Senatus Populusque Romae sepe ab aratro per suos viatores dicitur accersuisse optimos Imperatores, Dictatores, Consules: nisi si potius cum illius vestri piasti conditione comparemus quod Diodorus narrat de Ballonymo Rege

Tyrio. Sed & cū ex posteris illius Piaſti Mieciſſlaus Rex Poloniae paulò poſtquam Polonia eueſta eſſet ad faſtigium Regiae dignitatis, factus eſſet tam intolerabilis tyrannus, ab impotenti vxore deprauatus, vt cum tota ſua familia proſtigatus à populo ſuo fuerit: ſucceſſiſſet verò non minùs malum, *αιαρχία*, cuius tēdio & miſeria excitatum fuit deſiderium legendi noui alicuius Regis: potiusquam tamen alicui vel peregrino vel etiam non Piaſtico ſeſe daret Polonia, placuit Caſimirum, Mieciſlai illius filiū, in monaſterio Cluniacenſi in Francia incluſum atque educatum accerſere, & ex ſeceſſu illo monaſtico ad ſolium paternum reuocare. Adeo Polonia ſeſe addixerat vni illi ſtirpi Piaſticae. Sed tantò magis Zamofci, agnoſcimus & admiramur, eam poſt Caſimirum à ſuis polonis reiectam eſſe, vt ſubſtitueretur Franca Andegauenſis, quae & iam regnabat in Pannonia. Quid dico poſt Caſimirum? Paulò poſt quā Poloniae principatus in Vladislao Loſtico inſtauratus priſtinam dignitatem Regiam recuperafſet, eius defendendae & vindicandae cauſa, viuo & volente Caſimiro, illius Vladislai filio, aſciti ſunt noſtri illi Franci Andegauenſes. (Non narro tibi Zamofci, vel tuis, à quibus hæc accepimus: narro alijs, narro noſtris, huius alioqui hiftoriae fortè oblitis.) Nam cū Vladislauſ ille poſt varios caſus, poſt tot discrimina rerum, pacatam regni ſui Polonici poſſeſſionem adeptus eſſet, dicitur, paulo poſt annum Chriſti m c c c x x, quo Cracouiae ſolenni ritu

coronatus fuerat, generum sibi asciuisse Carolo-
 robertum, (quem Hungarum vocant, ego Francū
 Andegauensem voco) cui filiam suam elocauit, &
 quem Casimiro filio suo substitui atque succedere
 voluit. Et verò iam antè expertus erat, quantum
 & opis & auxiliij abs tali socio & fēderato repetijset
 ad suę Polonię defensionem, præsertim aduersus
 Boëmos & Prutenos: vt & deinde Casimirus mor-
 tuo patre sensit magis atque magis, qualem in illo
 & ipse fratrem affinem, & Polonia vindicem atque
 defensorem haberet: quò minùs miremur, ex Ca-
 simiri voluntate in Comitij designatum esse Regē
 Polonię. Habebat Casimirus filiam nubilem, &
 ea ipse etiamnum erat ætate, annorum nempe x x x.
 (nā admodū adolescens vxorem duxerat) vt plures
 filios suscipere posset: neque ignorabat, cuius pe-
 riculi esse soleat, designari viuentis heredem alium.
 Sed nihil potuit aut infringere aut retardare, &
 Casimiri illius votum, & Polonię desiderium: de-
 nique videbatur personare Oraculum, quale Rex
 Latinus audit apud Poëtam,

Externi veniunt generi, qui sanguine nostrum

Nomen in astra ferant. —

Nolo mihi fides adhibeatur, si quo studio Caro-
 lo Robertus ille & eius filius Ludouicus, designati &
 substituti sint, & quales iudicio consentientis Po-
 lonię competitores etiam Polonos & Casimirianos
 vicerint, meis verbis dixero. Sed cū, quicquid
 illud est, perscriptum diligenter sit & in Hunga-

ricis Bonfinij, & in Polonicis Cromeri vestri Historijs, quid est, Zamosci, quod ignoremus, Maiorum vestrorum erga nostros illos admirabilem propensionem. Quid mortuo Caroloroberto ante Casimirum? Ne quis putet iure quodam quasi caducario euanuisse Ludouici substitutionem: ecce, reuersum ex Italia victorem rursus à Polonis expetitum esse dico, non modo nulla inuidia, sed maiori potius studio Casimiri, talem sibi etiam in Regno non modò successorem designari, sed & collegam dari optantis. Quid dicam, cùm viginti deinde annis superstes Casimirus vixerit, nihil tamen interea vel imminutum vel immutatum esse de eius & Polonię totius studio erga Ludouicum? Quid mortuo tandem Casimiro? Ludouicus, vt minimè erat ambitiosus, dicitur liberam Polonis reliquisse electionem noui Regis: sed quamuis competitores rursus magni & gratiosi & ambitiosi intercederent, nullus tamen Ludouico nostro prælatu fuit, absenti licet, & fugienti potius quàm ambientanti: sed neque obstitit, quæ illi obieciatur, ignorantia linguæ Polonicæ. Quid multis? Cùm cogito, quàm ipsi etiam Oratores & Legati Poloniæ laborarint, vt restitanti impellerent ad ad-eundum Regnum, tot iam annis, toties, tam constanter oblatum atque delatum, venit in mentem quod de Theodosio canit Claudianus.

*Digna legi Virtus: ultro se purpura supplex
Obtulit, & solus meruit, regnare rogatus.*

Non temere est, Zamosci, quod tam multa de Polonorum vestrorum erga Ludouicum illum studio repetimus. Nam & hodie interest imprimis id meminisse: & qualem comparisonem indicare velim, non ignoras. Volo etiam addere, quod non modo ex historia, sed & multo magis ex veteri inscriptione Sepulcri in Gallico monasterio Diuiodunensi, cuius ante memini, obseruavi de quodam Vladislao Regij sanguinis Polono, quem Casimiri propius Sobrino (vt Iuris nostri verbo vtar) fuisse probare possem. Hic vero quamuis auctoritate quoque Pontifica, & dispensatione, quam vocant (nam etsi Cromerus illam defuisse significet, adfuisse tamen probat illa inscriptio) subnixus, & potenti factione armatus esset, & obtenderet exemplum illius Casimiri, qui ex Monacho quoque factus olim erat Rex Poloniæ: tamen non potuit aduersus Ludouicum impetrare, quod tam impotenter affectabat: sed qui fuit erga Ludouicum perpetuus fauor Polonorum, reiecit talem riualem. Quod & te obseruaturum esse non dubito, si quando Diuiodunum nobilem Francicę Burgundię urbem, non multum dissitam ab itinere vestro forte inuisas, & inscriptionem, quam indicaui, legas, quę incisa in marmoreum sepulcrum etiamnum illic in Epitaphio legitur.

Dixi quo studio polonia Ludouicum nostrum elegerit. Sed addo, neque hunc fefellisse spem & expectationem eligentium, neque poloniam vn-

quam poenituisse suæ Electionis. Imò verò hæc illius memoriæ sacrosanctæ tantum detulit, vt (quod nunquam antea poloni fecerant, neque vnquam postea fecere, qui mulieribus Regnum nunquam detulerunt) Heduigin Ludouici filiam, Reginam elegerit, priusquam etiam nupta illa fuisset. Quid? Qualis Rex fuerit Ludouicus, & quale sui desiderium mortuus reliquerit, estimetur ex luctu totius Regni. Non mea sunt, sed Hungaricæ historiæ verba, annos tres vniuersam Hungariam. (quod & de polonia dixero) mortuo Ludouico pullam vestem induisse, totidémque annis luctum regionatim celebrasse. Nusquam risum, iocum, sonum, nusquam vllum interea festiuitatis genus fuisse. Iustitium triennio esse indictum: & interea pueros omnes, tanquam patre orbatos, incessisse gemebundos. Non audeo reliqua addere: quia & quæ iam recitavi, tam magna sunt, vt incredibilia prope videantur. Quid multis? prope dixero, mortuo Ludouico parentes omnes filiis suis indixisse, quod olim romæ vnus Metellus Macedonicus, cū Scipio Africanus publico funere efferretur, filiis suis, quos quatuor habuit clarissimos, imperauit, *Ite filij, & funebri Scipionis lecto humeros subiците: nunquam enim funus maioris ciuis videbitis.*

Quarsum hæc? vt cū audiamus vos in Henrico nostro alterum nunc Ludouicum requirere, audiāt alij, quid tale exemplum sibi velit, quid spondeat. Dicent alij alias causas eius Electionis, cuius renun-

ciatio quædam est vestra Legatio : ego , qui audio
in Comitijis vestris laudatum & propositum fuisse
Ludouicum illum , cum de Henrico nostro eligen-
do ageretur , dico huius siue lectionis , siue electio-
nis causam magnam fuisse , spem quandam & de-
siderium recuperandi in Henrico , quod in Ludo-
uico Rege Polonia amisit ante annos ducentos.
Tu Zamosci qui & veteres Leges rom. de legendo
Senatu eiusque conditionibus tam eleganter descri-
psisti , non nescis plura etiam obseruari in legendo
Rege Polonico , quàm in Senatore Romano . Sed vt
nihil vos neglexisse credo , sic nihil volo de vestra
cautione dicere , aut , quæ ignoro , de Comitijis ve-
stris affirmare . Nam & quod ait poeta , ad nos vix
tenuis famæ perlabitur aura . Sed interea dum vos ,
dum alij , quibus mandatum est , operam vt dent ne
quid Resp. capiat detrimenti , faciunt officium suum ,
ego vota concipiam , vt non modò spes vestra &
expectatio non fallatur fallatue , sed vt cumulatè e-
tiam superetur . Et quia memini , quod scribit Lam-
pridius Constantinum solitum esse dicere , Impe-
rium fato dari : Eum verò , cui id datum fuerit , præ-
stare debere & efficere , vt Imperio dignus fuisse vi-
deatur : acclamare audebo nouo Regi , *Spartam na-*
etus es : hanc orna . si veniendum sit ad eam conclu-
sionem , quæ veluti illi valedicat ad vos abituro : sed
quam , si nunc quodammodo refugiam , velim mihi
ignoscas . Nam si qua pars huius orationis mihi
difficilis fuit , hæc verò postrema multo est difficili-

ma, in qua configunt affectus prope contrarij, & ex eodem tamen fonte manantes. Vellem quidem certè præiret aliqua vetus formula, qua vterer potius, quàm vllam nouam concipiam. Illud modo dicam, meminisse me, Quis fuerit Franciæ sensus, quis sermo, ante annos ccc l x. cum suum Ludouicum, filium vnicum Regis sui philippi Augusti vix dimitteret, viuo patre traijcientem in Angliam, ad capeffendum Regnum, quod Angli Francis deferebant, reiecto etiam suo Rege Ioanne: nec obli- ti sumus quid ante annos cxc rursus dictum & cogitatum sit, cum valedicendum esset alteri Ludouico, etiamnum orbi Regis Caroli vi fratri vni- co in Hungariam abituro ad adeundum regnum dotale: vel si ad nostros Andes redeundum sit, non ignoramus quid ante annos prope ccc x. cum Carolus primus Andium Comes, frater Regis S. Lu- douici, Massilia, cū magna classe solueret, ad Regni Siculi, quod Nothus quidam occupauerat, posses- sionem adipiscendam: denique quid ante annos ducentos, cum Ludouicus primus Dux Andium, Regis Franciæ filius, frater & patruus, ex Francia cū exercitu magno discederet ad euincendum Regnū Neapolitanum, quod illi delatum erat. Videmus quidem certe, quid nunc dissimile sit: sed vt res est solliciti plena timoris amor, ignoscendum est bo- nis affectibus, siue gaudio propter honorem & di- gnitatem Principis, siue dolori, propter absentiam, siue lachrimis ex vtraque causa manantibus perfusi

sint: Deuotissimi quidem certe amoris fuisse Suetonius scribit, quod Populus Rom. non solum faustis ominibus, sed etiam modularis carminibus prosecutus sit Augustum in prouinciam abeuntem: vos verò prædicere melius potestis, ecquò cum noster ad vos, à vobis hinc euulsus accedet, & complexu & applausu & gaudio Polonia tota excipiet aduenientem. An verò, etsi patrem patriæ vobis sponsoribus venire agnosceret, non complecteretur etiam tanquam filium? (nam & patria parens est, vel si sit ex arrogatione) An non simul exclamabit, quod est apud optimum poetam, cuius verbis lubenter vtor,

Venisti tandem tuâq; expectata parenti

Vicit iter durum pietas: datur ora tueri.

Nate tua.

Quàm metui, ne quid Lybiæ tibi regna nocerent:

Denique cū vobis gratias aget, nonne agnosceret, & profitebitur, quod hic omnes agnoscimus & profitemur vestræ Legationi magnam quandam inesse vim energiâque, vt ita loquar, ἐλκυστικὴν, (potiusquam dicam illecebram) quæ hinc elicit & extrahit, quod videmus: quæque possit ab hoc Regno, tanquam corpore, & visceribus ipsis, matrisque sinu reuellere, quod reuellit, & hinc euulsus transferre in ipsam vsque Sarmatiam: tametsi futurum alterius regni, tanquam corporis, caput? Quid hic dicam? Nihil vel peregrinum vel longe petitum dicere volo. Memini, quod & vestri sciunt, vix vllas vnquâ fuisse vehementiores Legationes, quàm ante

annos cxx. fuerint Oratorum Austriae, Boemiae, Hungariae, certatim repetentium & maxima contentione repositentium Principem suum Ladislaum postumum, quem post mortem Vladislai Poloni, Hungariae rectoris & regis, totos iam annos xii. Imp. Fridericus patruus retinebat, & veluti inuidebat populo repositenti. Sed quid impetrarunt? Nō dicam, elusit, sed earum gentium profectō ardorem restinxit & desideria repressit atque remolliit aduersaria siue Legatio siue oratio Aeneae Syluij, quamuis Itali, quem Imp. Fridericus misit ad Comitiam, quae in Boemia Bunstanię habebantur, vt Ladislaum suum extorquerent. Syluius enim quamuis non nisi Procopio suo collega interprete auditus sit, cū verba daret, effecit in Comitijs illis, & impetravit, vt bona earum Gentium gratia, Imp. Fridericus etiamnum retinere posset aliquo tempore Ladislaū illum, atque in Italiam abducere.

Quantō igitur esse dicetur vestrae Legationis maior vis, auctoritas, gratia, eloquentia, denique *περισσοτέρως* admirabilior, quae impetrabit & euincet, vt nihil vel remorari possit, quod hinc abducere vultis? Nunquam, scio, tam id citō fiet, quā desiderium vestrum petit: & omnem moram vobis molestam esse scio. Nam & omnis festinatio, amanti mora esse dicitur. Sed Regium tamen Senatū nihil vel prius vel magis agere vides, vt iam quod olim de Senatu Rom. eruditē disputasti, & ex tuo Cicerone repetijsti, nobis occurrat, Senatū haberi ante Kalend. Feb.

per Legem Pupiam non potuisse : neque mense Fe-
bruario toto nisi perfectis Legationibus. Lege au-
tem Gabinia sanctum esse, etiam vsque ad Kalend
Mart. Legatis Senatum quotidie dari. Sed de vestra
contentione quid dicam? An quod hisce diebus au-
diebam vestrum illustriſs. Albertum Lascium, le-
pidè proſectò & scitè & suauiter dicere in fami-
liari colloquio de veteris Argonautarum Heroum
Legationis cōparatione? Sed illi à Colchide, altero
Pōti Euxini extremo littore Vellus aureum auellere
atque auertere voluere. Vos Regnum non aufertis,
sed offertis, quod & ad alterum Ponti illius littus
pertingat, & tam beatum sit, vt Polonia tota futura
esse dicatur Regi nouo quædam Olbia : sicuti ad o-
ſtia Boryſthenis in Pontum illum influentis, ad ex-
tremos Regni vestri fines, Strabo olim Olbiam vo-
cauit, quam nos putamus fuisse Miletopolim. Quid
de re parum mihi comperta loquar? Vestra Zamo-
ſci (non enim alterius cuiusquam Oratio rectius id
fecerit) vestra Legatio Oratioque, cū Renunciatio-
ne Electionis, eiùſque (vt vocatur) Decreto, trecen-
tis (vt audio) sigillis confirmato, quod adfert, me-
lius exponet, quale quantumque nunc Regnum
offerat deferatue: minùs vt iam miremur, eam im-
petrare quod impetrat. Ego ineptus fuero, si quid
addere velim : sed tamen cū de eius Regni digni-
tate agitur (vt nihil nunc magis est in ore hominū)
& aliquid ex historia obijcitur, quod eam immi-
nuere videatur, muti esse non debent homines e-

ius studiosi, tametsi non nisi *iquemōs* de rebus vestris loquamur. Ecce, vt & me vnum ex ijs esse scias, qui earum gloriæ iniuriam fieri vix patiantur, narrabo, ecquid nuper respōderim (vos, an recte respōderim, iudicabitis) cū quidam obijcerent, quod Helmodius Lubecensis (huius enim historia Slauica, quæ antea tenebricosa & obscura erat, nunc passim legitur) scripsit de Polonia, Slauorum (vt ait) prouincia. *Quondam (inquit) habuit Regem: nunc à Ducibus gubernatur. Seruit & ipsa, sicut Boemia, sub tributo, Imperatoriæ Maiestati.* Ne hoc testimonium minueret Maiestatem Reip. vestræ, respondi ijs verbis describi Poloniam eiúsque conditionem, qualis erat, illius Scriptoris tempore, circa annum M C L X. cū iam octoginta antè annis Polonia Regiam dignitatem amiserat, suo iure spoliata iudicio Pontificis Rom. odio tyranni Boleslai secundi, quem Ferum vocant. Sed addebam, circa annum M C C X C V. Regiam suam dignitatem, recuperasse, eamque etiam maiorem, & maiori potestate libertatēque cumulatam, ne Imperio Germanico amplius aut subesset aut quicquam penderet: denique optimo iure esset, optima conditione, qua regnum Franciæ esse dicitur. Primam verò Regni Polonici constitutionem cū religionis Christianæ institutione & accessione coniunctam, circa annum Christi millesimum (quo tempore etiam cepit stirps eorum Regum, qui in Francia imperant) cepisse quidem ex auctoritate Imp. Othonis

tertij: sed iam tum Regnum hoc nouum sic fuisse propagatum, vt non minùs longè latèque patuerit, quàm Franciæ Regnum eius temporis. Non enim repudiare possum testimonium Slauislai Orichonij vestri, qui in sua aduersus Mantuanum illum declamatione, Boleslaus (inquit) primus Rex noster à Roxolanis laceffit bellò, Regnum suum ad Boristhenem promouit. Idem postea multis detrimentis à Germanis affectus, Albi flumine Poloniam terminauit. Deinde Prussiæ atque Liunioniæ latrociniis coactus, Athlantico mari Regnum suum definiuit: neq; Pannonia pacata priùs illi fuit, quàm Curpati montis illas insanas moles irruentibus Hùgariis obiccisset.

Interfunt ab eo tempore, vsque ad hanc ætatem anni (vt existimo) plusquam quingenti. Interea verò Regnum hoc vestrum, auctum potiusquam imminutum esse, & magna accessione prope duplicatum fuisse videri, ne aduersarij quidem negauerint: multo quidem certè nunc maius esse, quàm cùm deferretur Ludouico nostro. Omitto quæ de Regni vestri alia antiquitate & gloria alij prædicant. Non enim huius vel loci vel temporis ea sunt. Sed ab aliis tamen vestrarum Antiquitatum studiosis talia predicari facile patior: neque modo de vestris Slauis, sed & de Sarmatis: imò & de Scythis & Getis, multa iactari honoris causa. Et quis non lubenter audiat laudari vel Anacharsin, Solonis familiarem, Regisque Scythici fratrem? vel Zamol.

xin Pythagoræ contubernalem, Regisque Getici
 Assesorem? Quis tam fastidiosus sit, qui conte-
 mnat, quod Strabo scribit, Zamolxin olim fuisse,
 qualis apud Bærebystam regem erat Deceneus:
 semperque apud Getarum reges aliquem fuisse
 consiliarium, qualis apud Berebystam erat Dece-
 neus tempore Strabonis: & qualem te Zamolxi
 apud Henricum regem fore credimus. Sint sa-
 ne illæ veluti imagines sapientum virorum, quos
 in vestra Legatione videmus, ad regni guberna-
 tionem comparatorum: sint exempla abs prima
 antiquitate Maiorum vestrorum repetita, quæ Re-
 gibus nunc quoque vestris commendentur. Sed
 non est huius loci, talia persequi pluribus verbis:
 multoque minùs alia Scythicarum Antiquitatum
 præclara monumenta: tametsi symbolica magis
 fortasse sint, quàm fabulosa, & nunc quoque Regi-
 bus oportune incultarentur: qualia sunt, quæ nar-
 rant de primi Scytharum Regis tribus filiis Lippo-
 xai, Harpoxai, & Colpoxai: quorù minimus natu,
 quia magis esset moderatus, prælatus sit duobus suis
 fratribus, quorum prior nimium præceps, alter ni-
 mium tardus erat: & quod his flamma prohibitis
 negatum est, potuerit manu tangere aurea hæc
 insignia cælo demissa, Aratrum, Iugum, Securim,
 phyalam. Audio hæc Regnorum symbola arca-
 na, & mysteria vestris Aboriginibus ascripta, pro-
 lixè exponi à nostro Goropio Belga: cumque su-
 pra alios, rara quædam eius generis, quæ ad ve-

stras Antiquitates pertinent, scite & erudite collegisse: sed quæ nunc à me inculcari nihil attinet, nō magis quā quæ cohonestandi vestri Vistulæ causā, qui in sinum Venedicum maris Baltici effunditur, contendit cum esse Eridanum, à Veteribus Electri nomine laudatum, quem Virgilius fluuiorum Regem dixerit, non eum, qui in sinum Adriaticum Venetæ Reip. influit: & veteres scriptores rerum Sarmaticarum minùs peritos, ea in re erroris coarguit. Sed faciat hoc licet bono & liberali erga gentem vestram animo, tamen nimis ociosus videbor, si vt laudem, vnde vestra Curulis Legatio venit cū suo Munere, eò excurram, & vos etiamnum de via longa fessos, tali veluti poetica oblectatione fatigem.

Verum etsi nolim ociose immorari in Regni vestri, quod Legationis vestræ munus esse dicimus, antiquis laudibus: tamen ingratus fuero & inofficiosus, si non addidero, maximæ laudis causā, Regnum à vobis deferri & literatum & literatis hominibus refertum: quod ne ipsa quidem Barbaries nunc Barbarum dicere auit. Laudent in eo alij Equitum nobilitatem, multitudinem, fortitudinem, qua armatum esse dicitur. Meum est, anteferre studia doctrine, & doctorum virorum, quibus abundat, ingenia meritæque. Quid enim? ipsa Italia, voce & confessione sui tuique Caroli Sigonij testata est, sese Poloniæ in eo curriculo laudis cedere. Meministi enim Zamosci, quid ille in epistola ad vestrum Marianum Lezentium publicè confi-

gnauit, prolixé confessus, humanitatis & literarum studia, quæ propria quondam Italiæ fuerunt, finibus Italicis emissæ ad Polonos se, quasi in colonias, contulisse: & cum alia cum multis communicare, ingeniorum verò & literarum laudem sibi solis Polonos vindicare. Sed Italia de se viderit. Galliam modò, cuius studia iam aliquot annis remissa languent, & sepulta prope opprimuntur, dicam, nouo hoc vestro exemplo rursus excitari ad pristinam laudem & decus & contentionem liberalis doctrinæ. Quid dicam, cum vestra Legatio viros ostendat militari virtute præstantes, totoque etiam vultu Martem spirantes, eam tamen magis literatam esse quàm Martialem, magisque rei literariæ quàm militaris vel curam gerere, vel causam agere? Etsi forte fremant & ringantur, si qui vos barbari circumstant spectatores eius actionis, tamen scitote vel ipsos parietes Curia, in qua id agendo curandoque stabitis aut sedebitis, vobis applaudere, letitia subsultantes, vt tandem excludant nouam barbariem, quæ ijs insultat: neque vlla olim Romæ fuit, vt appellabatur, Græcostosis, quæ Legatorum Statio fuit: quæ ausit sese comparare cum ea, quam Gallia deinceps vestrae Legationis memor retinebit & colet, Polonostasi? Laudent ergo alij alias vestras actiones. Ego quam dico, imprimis laudauero: neque magis quicquam optauero, quàm vt rursus efficiat, quod de suo Ioanne Sidonius Apollinaris noster ante annos M. C. scripsit. Scripsit eum

litteras in Gallia sepultas suscitasse, ut solum esset deinceps Nobilitatis indicium, litteras nosse.

Sed an hoc rursus fieri posse speras hac tempestate Ioannes Zamosci? Ego optare possum: sperare non possum. Et quorsum nunc apud te litterarum patronum & vindicem summum, earum causam agam? defensionem suscipiam? laudes commemorem? quid etiam querimoniam exaggerem male tractationis, qua illæ in multis Regnis, in quorum Solio, cum eruditis Legibus, quarum perpolitæ Tabulas circumferunt, sedere deberent, indigna iniustaque barbarie opprimuntur, affliguntur, proculcantur: suis honoribus debitisque premiis spoliuntur, & prope ad ludibrium ignominiose prostituuntur? Quid nihilominus repetam, quam illæ suggerunt, & antea indicaui, sed satis inculcare non possum, veterem in Imp Taciti electione acclamationem, *Quis melius, quam literatus, Imperat?* Quid Platonis vulgatam iam satis, sed nondum intellectam satis sententiam, Beatas fore Respublicas, cum aut Philosophi regnabunt, aut reges Philosophabuntur? Quid (ne discedam ab Andegauensium Francorum historia) in vno Roberto, ab ijs prognato, Rege Neapolitano, quem doctiss. Franciscus Petrarcha Regem Regum testatur dictum esse propter studia litterarum, quas etiam Diademati suo se anteferre profitebatur, ostendam, quid nostri Reges prestare debeant? Quid Renatum nostrum eiusdem

gentis Regem, ostendam inscitia historię amississe regnum & Neapolim, quam eius aduersarius Alphonſus rex literatus, præsidio & memoria literarũ euicitne: miremur eum suis militaribus Signis Librum appinxisse: quamuis non omnes forte intelligant, ecquem potissimum librum indicaret.

Vt ad vos reuertar Zamosci: dico vestram Legationẽ, literis iacentibus & prope deploratis animũ reddidisse, & veluti Signũ bonę spei altẽ in Gallia sustulisse, cũ de studijs literarum magis atq; magis excitandis etiam cũ eo rege, quem petit agit, à quo & restitutionem & amplificationem Academia Cracouiensis stipulatur, & hęc statuit non postremam esse regni gloriam, decus, & præsidium. Audiuius non modo ex hac Lutetia Parisiorum ante annos CLXX. doctores literarum ad illam Academiam vestram instituendam repetitos esse, sed & quid ad eam Scholã erigendam contulerit cura & liberalitas ipsius quoq; Hedwigis reginę vestrę, filiæ Ludouici nostri: quo magis & hęc (tanti Dux femina facti) viris exprobaturo merito sit, quod audire debent, si tali exemplo non excitentur. Sed si Legatio vestra, quod suscepit, vrgeat, nulla est huius temporis barbaries tanta, quę rebus præclaris obstare possit: & in hoc quoq; Regno atque adeo in ea ipsa Curia, in qua hoc agitis & curatis, & inter eos proceres, cum quibus id agitis: occurrent literatum patroni & vindices, qui vobiscum conspirent, Ecce enim, ipse (quem iterum honoris causa nominabo)

Huraldus Cheuernius, Regis, quo de quæritur, Cancellarius, qui & ex eius sententia & auctoritate superioribus annis mihi mandauit curam & restitutionem Academiae Andegauensis, in qua melioris Iurisprudentiæ vox personaret, vobis adest: adest & occurrit Henricus Memmius, Regis Nauarri Cancellarius doctissimus, & doctorum studiosorumque hominum Mecænas magnus: occurrit & qui ad vos in hanc urbem honoris causa introducendos cum Principibus præmissus est, Paulus Foxius, non minus & ipse literatus quàm nobilis literarum cultor, quarum dignitatem apud alias quoque gentes suis Legationibus auxit. Adest & Faber Pibracius, Regius in Senatu Aduocatus, Iurisconsultus tersus & disertus, qui vos comitabitur, & Regem ad vos abiturum sequetur: denique adest, qui hanc ipsam literarum causam in vestris Comitibus egit, & cum Regni, quo de agitur, causa primus coniunxit, & quod magno animo cœpit, maximo vobiscum persequitur, Monlucius Valentinus. Et dubitamus adhuc, quid literæ sperare debeant? quid Legatio vestra in hoc genere efficiet? quid vestra Academia Cracouiensis impetrabit, ut etiâ superet veterem (nam de miseris huius temporis Scholis nihil nunc dico) Massiliâ, Athenas, Berytû? Crede mihi minimè vano, Zamosci, statim atque supra hospitij in hac urbe tui fores cum tuis insignibus trium hastarum, nomen tuum subscriptum legerunt homines dediti studiis doctrinæ: cum interpretati sunt illas esse hastas Palladis potius quàm

Martis, tùm verò nescio qua repētē spē bona recreati respirarunt. Nihil morati sunt illud inscriptioni nominis tui additum, *Capitaneo Belsensi generali, &c.* sed statim atque legerunt istud, *Ioanni Sario Zamoscio:* quid sperare, quid expectare ab hac Legatione deberent, senserunt.

Dixi, qualis hæc Legatio sit, quæ defert Regnum magnum, antiquum, literatum. Etsi verò alias eius Regni dotes non addam, tamen nec debeo nec possum prætermittere, quod prius dicere debui, Regnum pacatum deferri, quod vel togatus Princeps adire queat: neque domi modò pacatum, sed etiam foris. Nam & ipse Moschus, perpetuus alioqui & acer hostis, ex quo tempore audiuit hinc Regem à vobis peti, agere de induciis vel fœdere dicitur.

Fuerunt quidem, vt antè dixi, semper olim oblata Regna Andriū Principibus: sed cogor fateri fuisse controuersa, litigiosa, turbulenta, & quæ cum magno exercitu adeunda & armis euincenda essent, & ab hostibus, qui eiiciendi atque expellēdi erant, iam occupata. Quid enim aliud dicam, siue Regnū Angliæ, siue Siciliæ, siue Neapoleos, siue Tarraconis, siue Pannoniæ, considerem, quale erat, cū illis oblatum est, & qua conditione nostris deferretur.

Habet itaque hoc veluti singulare & (vt verbo Iuris nostri utar) præcipuum (quod quidem certè vt rarum est, sic est maximum) quod vestra Legatio defert, vt parata non minus quàm pacata possessio sit, sine lite, sine armis, sine vlllo bello: denique (vt est in

prouerbio) sine sudore & sanguine. Neque verò dissimulamus, nos etiam legisse vestrorum Commentarios, qui de Rep. emendanda inscribuntur: ex iis quoque iam pridem intellexisse, quædam Regni vestri esse vlcera, quæ curanda sint, & magnam difficultatem molem subiturum eum esse, qui hanc curationem suscipiet. Sed nihil tamen est, quod Regium animum vestro consilio confirmatum deterreat. Scimus & de quibusdam legibus illic inter Equites & ciues (vt vocantur) magnas esse quæstiones: neque ignoramus maiores esse de Religione dissensiones, neque modò nuper natas, quæ totam Europam peruagantur & concutiunt, sed & alias multò antiquiores, quales & inter Græcos & Latinos multis iam seculis fuerunt. Sed tantò magis admiramur Genium (vt ita dicam) vestri Regni, in quo tale (vt vulgò vocatur) schisma nullas dat turbas, neque Reip. corpus & còcordiam distrahit. Equidem cùm aliquando legerem, Ruthenos, vt nunc dicuntur, qui olim Roxolani dicebantur, accepisse doctores Religionis à Constantinopolitano Patriarcha: & in Russicis Chronicis annotatum esse, id esse factum anno 6497. (vt illi quidem numerant) incidere autem hoc tempus in annum Christi DCCCCLXXX. paucis post annis quàm à Romano Pontifice Poloni in Religione primum instituti fuere: & meminissem, quale iam tum schisma, quale dissidium exarsisset inter Romanam & Constantinopolitanam Ecclesiam: dubitabam, num populi ita dissidentes coalescere possent

sub vno Rege. Sed cum deinde legi, Russiam tãdem à Casimiro Magno, Poloniæ Rege (cui etiam tunc aderat nostri illi Carolo-Robertus & eius filius Ludouicus, paulò antè designati heredes Poloniæ) in prouinciæ formam redactam esse, ea lege, vt illa in Religionis causa nihil mutaret: eamque cum illa sua *αὐτονομία* pacatam, cum reliqua Polonia bene coaluisse: intellexi, in vestro Regno faciliè fieri, quod alibi vix putaretur fieri posse. Difficilior quidem est dissensio altera, quæ superioribus annis exarsit: & aliorum Regnorum exempla faciunt, vt magis intelligamus, ecquò illa erumpere soleat. Sed feliciorem esse Regni vestri conditionem in hoc genere audimus: vt & in ipso (loquor, vt cœpi) collegio vestræ Legationis agnoscimus admirabile exemplum concordia & coniunctionis ciuilis, quam non diuellat dissensio aliqua de religione: & in illa ipsa electione, cuius internūcij estis, in vestris Comitibus, talem conspirationem aliæ gentes admirantur. Ergo Regnum in eo statu, in quo alioqui putarentur turbulentiæ tempestates existere, tamen pacatum & sedatum, & domi forisque quietum, cum illa sua libertate, quæ intra suos se fines continet, suorumque interea omnium Ordinum concordia summa, defert Legatio hæc vestra: & vt est conflata atque temperata ex omnium Ordinum viris sapientissimis, tanquam concentus quidam collectus ex distinctis sonis, & dissimilium alioqui vocum moderatione (agnoscis Zamosci de Rep. temperanda sic locutum esse Scipio-

nem in libris tui Ciceronis) dat egregiū exemplum boni Consilij ad bene beatēque regnandum, & ad eam Reip. moderationem retinendam, in cuius conseruatione salus quoque Regni posita est. Sed propē prauaricari viderer, si iam prætermittam quod pertinet ad commendādum Legationis vestræ munus, hoc est, Regnum & Diadema, quod illa offert, vt Orientales, sic & Septentrionales populos vestros, nō modò esse, semp̄que fuisse *διλοβασιλῆς*, eaque in re cum Francis conuenire: sed & Reges suos tam venerari, & propē adorare, quā à Regibus abhorrerunt olim & Græci & Romani. Quod cū audio, venit in mentem quod apud Plutarchum Artabanus ille Satrapa Persicus, Themistoclem Atheniensem, qui ad Regem Persarum venerat, monet. *Leges* (inquit) *ô hospes, aliæ sunt apud alios. Vos Græci præ omnibus rebus libertatem laudatis: Apud nos autem ea Lex præstantissima est, quæ venerari Regem, tanquam effigiem Dei, iubet.* Sed meminimus tamen Persas in illa sua adoratione tam stupidos non fuisse, quin acutè discernere inter Regem & Tyrānum: vt & Herodotus narrat, grauiter illos iudicasse, & sapienter dixisse, Cyrus quidem, fuisse patrem, Cambysem verò, dominum: Darium autem, mercatorem siue *χάπηλον*. Sed neque vestris Maioribus defuisse vel iudicium vel animum, vbi abdicandi Tyranni fuēre, docent nos Historiæ vestræ, & exempla duorum fratrum Regum, Vladislai secundi, & Miecislai tertij: neque quod ex Archiuis Regni vestri secretiori-

bus prolatum est, ignoramus, cum Casimirus fratri illi suo Miecislao pulso surrogaretur, quale Anathema, subscribente ipso Casimiro, voce Antistitis Cracouienfis denuntiatur sit latronibus & Tyrannis exitio deuouendis, vniuerso populo & Nobilium coetu accinente istud AMEN. Verum vetus dictum est, cum demum bonos Reges amare, qui malos oderit. & venit in mentem, quod non minuendæ Maiestatis causa, Tacitus, cum laudaret veterum Germanorum mores scripsit: *Nec Regibus eorum infinita aut libera potestas*. Et verò ea demum vera Regna sunt, quæ legibus astricta, ad earum regulam diriguntur: neque propriè Regna dixeris, quæ recta nō sunt, sed effrenata detorquentur in Tyrannidem: de quibus quidem meus Pacatus in suo ad Theodosium Panegyrico, *Illi (inquit) illi auide Regna desiderant, quos soluta legibus delectat vita: quorum crudelitas, indamnatos necandi: cupiditas, priuata rapiendi: libido, honesta sedandi, ius atque impunitatem requirunt*. Sed nos opponemus vel illam veterem puerorum cantilenā, quæ Regnum rectè facientibus offert, vt est apud Horatium. Rex eris (aiunt) si rectè facias: neque sanus quisquam admiserit impuram illam illius & incestæ & furiosæ meretricis vocem, *Si libet, licet*. Neque est, quod Fricius vestrās in suo de Legibus libro vel se torqueat, vel nostrum Vlpianum accuset, quia dixerit, Principem legibus solutum esse. Id enim (vt indicat inscriptio) modò dixit ad Legem Iuliam Papiam: ex qua & exemplum illius solutionis

proponitur in L. 55. & 57. De Legat. 2. ut quibus ille legibus solutus esse dicatur, rectius intelligamus: & obseruemus quod in L. 3. C. De testam. Lex Imperij non nisi solennibus Iuris Imperatorem absolueret dicitur.

Hæc habui hoc tempore Zamosci, quæ quamuis incondita (non enim aliter potui in hac tumultuaria & iactatione & discursatione & festinatione & veluti motoria fabula huius peregrinationis) ad te & amplius. tuos Collegas referre utcumque volui, ex animi mei sententia, de Legatione hac vestra, vestroque, cuius causa illa suscepta est, Regno: ut cum aures tuas circumsonet publica Galliæ gratulatio, priuatū quoque habeas vnius hominis tui studiosi consensum, non dissimilis officij, priuati quidem, sed non minus vel enixi vel obnoxij studio incitatum. Priusquam tamen desinam, te dimisso, peto, mihi ut liceat quod occurrit, breuiter addere, de illo, cuius iam antè memini, sed sæpius meminisse debeo, Principe vestre Legationis: dico de illustrissimo Alberto Lascio. Nam & hæc altera apostrophè non ingrata fuerit nostræ huius Orationis cōclusio, quam non artificium aliquod eruditum, sed sine vlla arte simplex veritas & ingenuus affectus exprimet.

Audies tu quidem L A S C I, ab aliis fortasse plura, & de te & de nobilissima tua familia, quæ audiui ex ore tui Francisci Maslouij, viri & doctissimi & humanissimi, & mihi amicissimi. Sed & ipsi in tuo Comitatu Duces, Principesque Circassij, qui tibi Re-

gnum suæ gentis deferunt, boni testes esse possunt,
 quantum tibi debeat Gallia, cuius Henrico, Regnū
 maius defers, & huius causam atque dignitatem rei
 tuæ anteponis. Equidem non is ego sum, qui possim
 quicquid deberem, dicere de nobiliss. familiæ gen-
 tisque tuæ officiis, meritisque erga Franciam, & ve-
 teri quadam inter utrâque necessitudine. Sed ne me
 quidem omnia eius generis ignorare scito: iudicare
 tamen ex comparatione, multo pluris esse Legatio-
 nem hanc tuam, quæ superet officia omnia meritâ-
 que Maiorum tuorum, qui huius Regni semper stu-
 diosi fuere. Dicent alij de auo tuo, qui tres filios suos
 educari in Gallia voluit. Ego primum eorū, patrem
 tuum Hieronymum, modò dicam, sic in sinu ipsius
 Regis Francisci primi magnique educatum fuisse, vt
 ne quidem carcer & captiuitas alterum ab altero a-
 uellere potuerit. Non enim oblitus sumus, Regis il-
 lius in Italia capti & in Hispaniam abducti comitē
 fuisse, & omnium ærumnarum, quas carcer talis ad-
 ferre potest, socium & participem lubenter fuisse pa-
 trem tuum: vt & scimus Regem illum minimè aut
 ingratum aut immemorem talis & fidei & amoris &
 officij, non literis modò, sed & reipsa sæpè testatum
 fuisse, quāti & illum & totam eius familiam faceret.
 Nam & admirabatur inuictam illius virtutem, quæ
 & eluxit in altero carcere, in quem non tam culpa
 Gritti Turco-Veneti, quàm ingrati Vayuodæ iniu-
 stitia incidit vir non minus iustus & innocēs, quàm
 fortis: Ingratum Vayuodam dico, qui patri tuo &
 vitam

vitam & statum & solium suum debebat. Legi quas ex hoc carcere Pannonio ad amicos scribebat literas pater tuus, testes excelsi infractique & heroici animi: quas cum legisset Rex Franciscus, non minus commotus est tam indigno acerboque amici casu, quam suo: & illo capto vinculoque, captus etiamnum vinculusque sibi esse videbatur: neque coquieuit, donec cum gloriose liberatum esse audiuit: ad cuius liberatione non minus auxilij contulit, quam vel Rex ipse Sigismundus, vel amicus & affinis Tarnovius. Factum id fuit anno M. D. XXXIII. Sed ut magis atque magis coniunctionem, officiorum vicibus sepe confirmatam, quæ intercessit inter Regem illum nostrum & patrem tuum, agnoscere etiam nos intelligas, meminimus quid duobus post annis acciderit. Legi enim L A S C I, literas ab eo Rege ad patrem tuum amatissimè scriptas, quas etiamnum publicè in Gallia legi velim, scriptas (inquam) Lugduni xxii. die Iunii, M. D. xxxvi. quo tempore quam ab hostibus potentissimis Rex premeretur, vix quenquam ignorare existimo. Quid igitur? Confugit ad amicum, cuius eo tempore in Transsylvania regnantis (ô admirabiles rerum vices!) auxilium per literas imploraret: & ipsa statim earum literarum inscriptione palam testatus est, quantum illi deferret. Inscriptio enim hæc ab omnibus legebatur: *Illustriss. & magnifico Hieronymo de Lasco, Palatino Siradiensi, Vvayuodæ Transsylvaniae, dilecto & carissimo consanguineo nostro.* Sed quod literis illis inclusum legebatur, maius quip-

piam fuit. Neque tamen iam quicquid illud est, aut
 exscribam aut recitabo. Istud modò ex eis repetā &
 edam: *Venit in mentem nobis eximius tuus erga nos amor*
& fauor: quo etiam tum præstabas, quum à nobis nōdum
fuiſſes in ſacrum Ordinē Equitum noſtrorū receptus. Age
itaque & ostende, quid tua nunc virtus, quid dexteritas
poſſit. Nam ſicuti aurū igni, ita periculo fides percipitur.
Ratio autem præſentis temporis & indigentia noſtra ex-
poſcit, vt ostendas, quia nobis & fortunis noſtris non ſolūm
benè faues, ſed etiam opera & factis ades. Magnā fidem
& expectationem poſuimus in fide & probitate tua, qui
tibi de nobis viciffim longè maiora quàm vt de his cogita-
re nunc poſſis, polliceri debes.

Quid dicam, cūm pater tuus magnis de rebus Le-
 gatus in Galliam veniſſet, quàm arcto eum propè vt
 fratrem cōplexu Rex ille exceperit? Quid verò, quid
 ſi nunc viueret, & te paternis veſtigiiſ inſiſtentē hīc
 videret? Quid ſi nepoti Regnum deferentem? An
 olim Rex Maſiniſſa iam ſenex, cūm iuniorē Scipio-
 nem exciperet, cuius auum Africanum coluerat, ma-
 iori gaudio commotus fuit, cūm lachrymis incredi-
 bili lætitia expreſſis perſuſus, ſuſpiciens in cælum
 (iuiuat enim quod & antea recitauī, totidem verbis
 repetere) exclamauit, *Grates tibi ago ſumme Sol, quòd*
antequā ex hac vita migro, conſpicio in meo Regno & his
teſtīs Cornelium Scipionem, cuius nomine ipſo recreor?

Age, nihil niſi de Legationibus dicam, &, ſi vis,
 patris etiā tui fratres, patruos tuos, Legatos magnos,
 miſſos faciam, vt in eo & te ſolo conſiſtam. Patruos

tuos dico, non illum modò Ioannem, quē ex Anglia redeuntem aliquando in Germania vidi, sed & Stanislaum, qui à Rege Sigismundo Augusto missus ad Imp. Carolū V. anno M.D.XLVIII. in Augustanis Comitibus Imperij, causam egit Prussiae, tanta cum admiratione & magni illius Cæsaris & omnium, qui aderant, Germaniae Principum. Sed si quis vnquā Legatus fuit, cuius exemplum, tanquam norma officij, Legatis præscribi debeat, non secus atque olim noster Mucius Scæuola, Asiae Proconsul, eiusque memoria & veluti effigies omnibus in Prouinciam ituris Magistratibus proponebatur: cum ego audio fuisse patrem tuum. Nam etsi quas non modò in Galliā, sed & in Daniam Legationes obiit, nunc prætermittam: an non admirabiles fuere, quas etiā sedecies obiit ad ipsum Solimannū, Reip. Christianę causa: Ipse Oriēs vidit, quod in iis admiraretur: & Solimānus ipse talē Legatum tandē reformidans, quem non poterat non reuereri, non putauit, nisi illo sublato, sese nostri orbis Christiani & Europę nostrę propugnaculū (dico Pannoniam) euertere posse: & tamen talē Legatum apertē violare ausus non est, sed lēto veneno clā tentatū, barbarus Tyrannus dimisit, in patria & sinu Regis sui Sigismūdi placidē moriturum post varios casus, post tot discrimina rerum. Non blādimur tibi L A S C I, neque cuiquā assentari didicimus. Sed neque historiā aut vitam patris sui describimus: quod si suscepissem, lōgiorem commentariū instituerem. Verūm & si dixero, patris illius tui memoriam glo-

FRAN. BALDVINI ORATIO.

riamque maiorem quoque esse, quàm sit vel ipse
Ioannis Tarnouij, quem habuit & amicū & socium
& affinem: & quem inter Polonię decora, quę hodie
quoque laudari lubenter audio, meritò celebrari fa-
teor: nihil dixero, quod nūc & Tarnouius ipse agno-
uerit: & tamen Tarnouiū illū dico, cui ipsa Italia, ho-
noris causa, accinere, Iulij Iouij voce, non dubitauit:

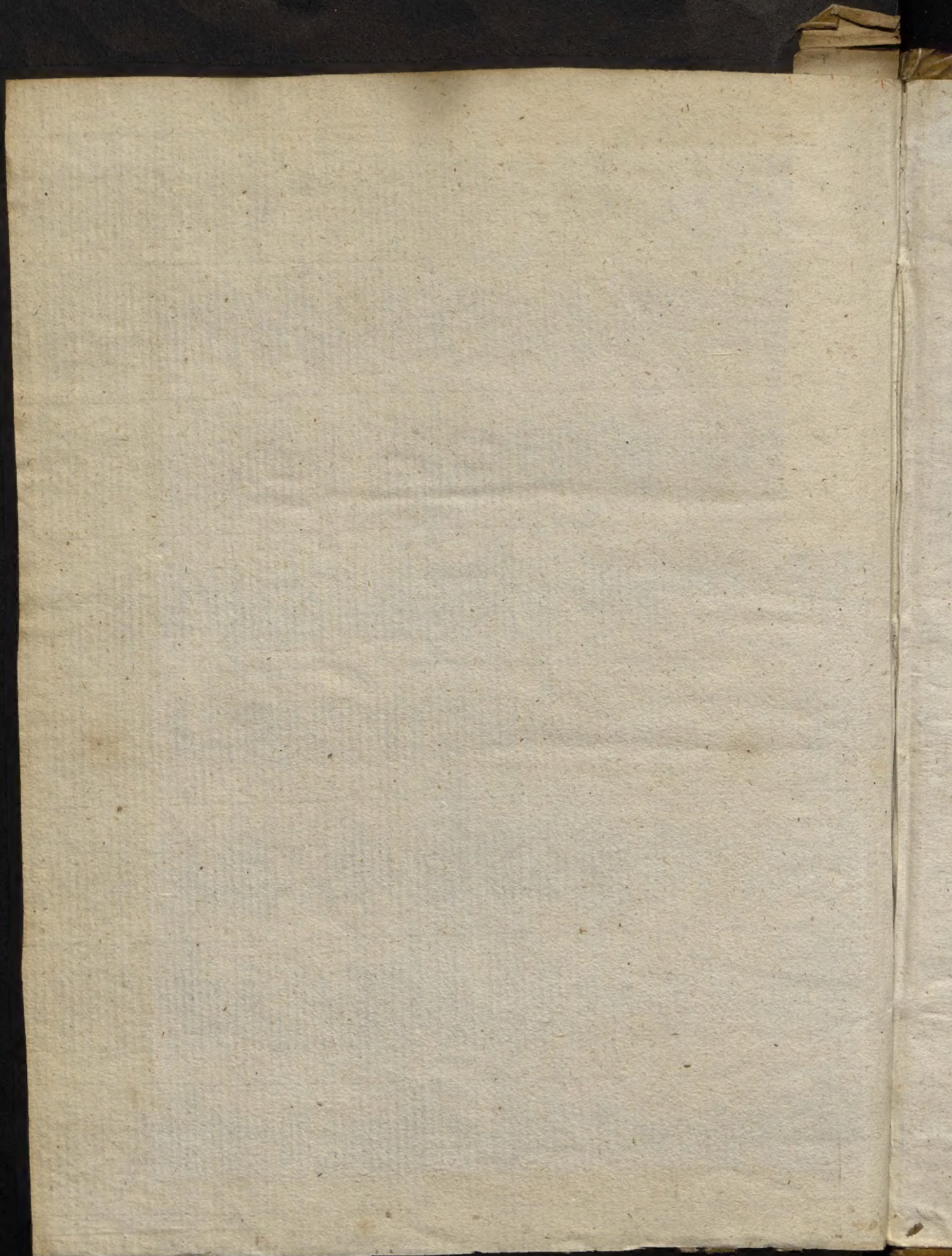
*Salve ô Sarmaticę gentis fortissime Ductor,
Iustitia atque armis quis se tibi conferat vnquam?
Sarmata magnanime, agnoscat ventura vetustas,
Nullum posse tibi similem monstrarier orbi.*

Sed neque si de comparatione Legationum agatur,
cesserit pater tuus, tametsi Tarnouium vestrum non
nesciam totū penè terrarum orbē nobilissima pere-
grinatione peragrasse, neque modò Asiam, Syriam,
Ægyptum, Africā ad ipsum vsque Oceanum Atlan-
ticū, vbi & aduersus Barbaros fortissimè dimicauit
pro Rege Lusitano, sed & ad Leonem Pont. & ad
Imp. Carolū V. missum esse, tandēque in patriā
reuersum, Regiis copiis sic præfectum fuisse, vt Po-
lonię veluti Imperator esset & diceretur. Quia verò
de gloria rei militaris nunc non certatur, nolo L A-
s c I, comparare illius cum tua, victoriam & trium-
phum de Moldauia: nolo querere, an ille fortius iu-
stiúsque Petrum Moldauię Regulū vicerit, an tu
Alexandrum Tyrānum profigaris. Illud nunc mo-
dò volo, neque patris tui Hieronymi, neque illius
Tarnouij Legationes, quantūuis nobiles & illustres,
posse cum hac vna vestra comparari.

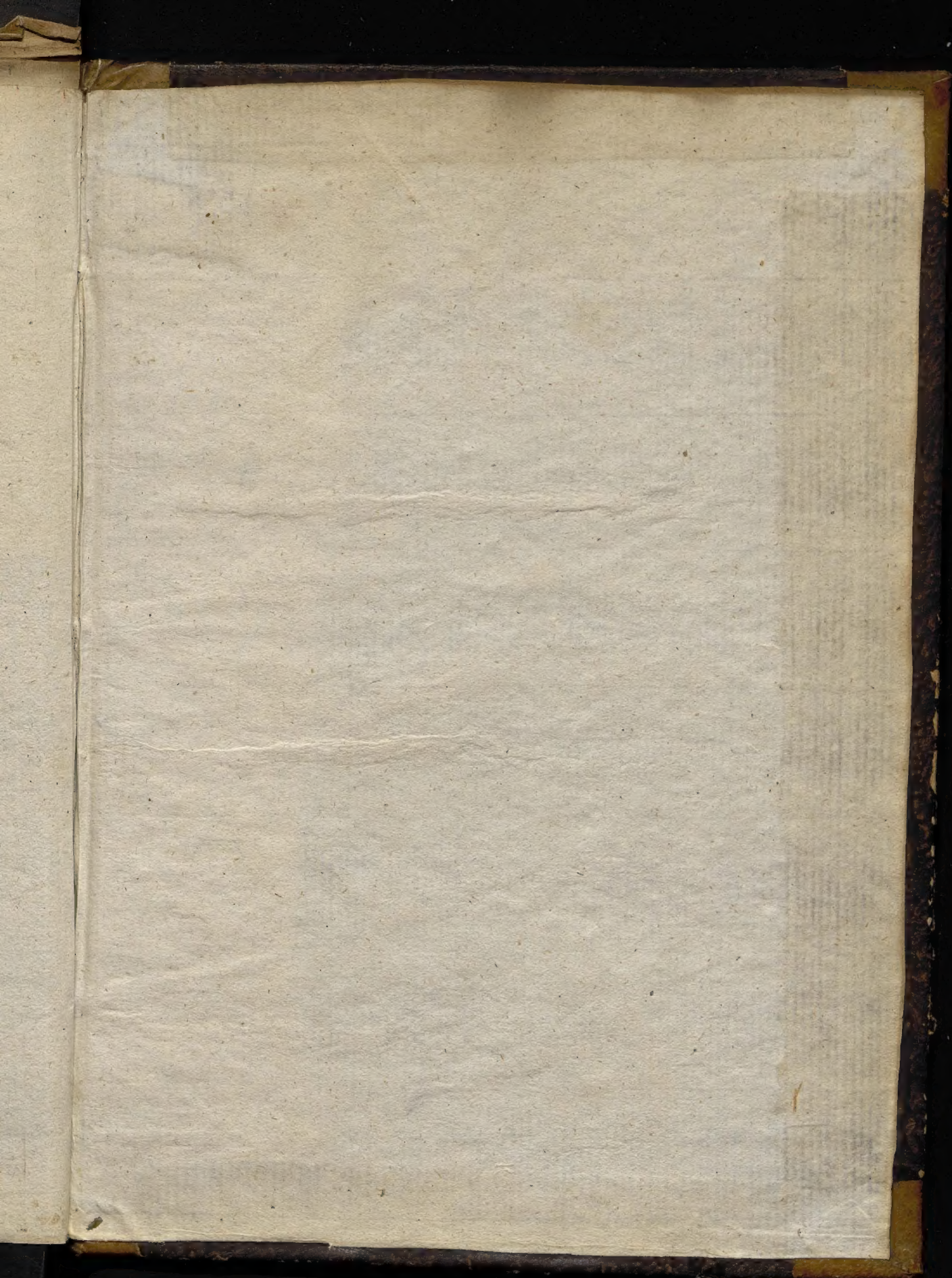
FINIS.

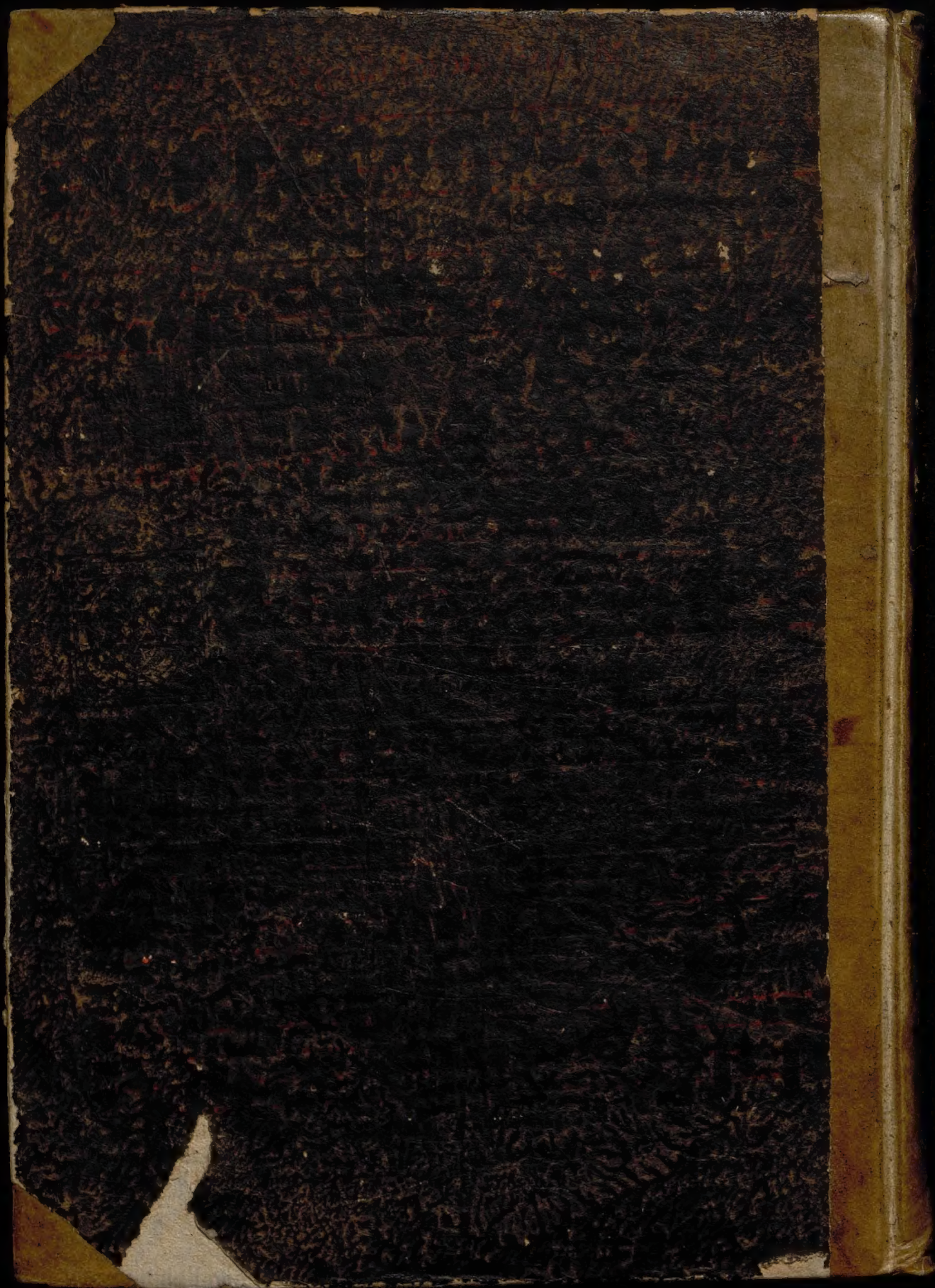

Qu

Qu

Qu